

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет митної справи, матеріалів та технологій
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
РЕКРЕАЦІЙНИЙ БЛАГОУСТРІЙ ПАРКІВ МІСТА
ЛУЦЬК

спеціальність 242 «Туризм»

освітня програма «Туризм»

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ТР-41

_____ **МЕЛЬНИЧУК Назарій Григорович**
(підпис)

Керівник:

_____ к.т.н., доц. **ПОДОЛЯК В.М.**
(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2025 р.
Гарант освітньої програми:
к.е.н., доц. **ДАЩУК Ю.Є.**
_____

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет митної справи, матеріалів та технологій

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 242 «Туризм»

Освітня програма: «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Л.Ю. Матвійчук

(підпис)

« ___ » _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мельничуку Назару Григоровичу

1. Тема кваліфікаційної роботи *Рекреаційний благоустрій парків міста Луцька*
Керівник роботи *Подольак Володимир Миколайович, к.т.н., доцент*
затверджені наказом вищого навчального закладу від «02» січня 2025 р. №4/01-02
2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи до 01.06.2025 р.
3. Вихідні дані до роботи нормативно-правові документи України, науково-практична література з основної проблематики роботи, спеціалізовані періодичні видання, окремі Інтернет-ресурси.
4. Зміст розрахунково – пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теоретичні основи рекреаційного благоустрою парків
Розділ 2. Аналіз стану парків міста Луцька як об'єктів рекреації
Розділ 3. Напрями вдосконалення рекреаційного благоустрою парків міста Луцька
5. Перелік графічного матеріалу:
Схема оціночних критеріїв парків міста Луцьк
Схема напрямів підвищення рекреаційного благоустрою парків Луцька

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Розділ 1. Теоретичні основи рекреаційного благоустрою парків</i>	доц. Подоляк В.М.		
<i>Розділ 2. Аналіз стану парків міста Луцька як об'єктів рекреації</i>	доц. Подоляк В.М.		
<i>Розділ 3. Напрями вдосконалення рекреаційного благоустрою парків міста Луцька</i>	доц. Подоляк В.М.		
<i>Висновки</i>	доц. Подоляк В.М.		
<i>Нормо контроль</i>	доц. Дащук Ю.Є.		

7. Дата видачі завдання «02» січня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи бакалавра	Термін виконання етапів дипломної роботи бакалавра	Примітка
1	<i>Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи</i>	до 01.12.2024 р.	
2	<i>Огляд літератури та досліджування проблеми для написання кваліфікаційної роботи</i>	20.01.2025 р.	
3	<i>Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи</i>	20.02.2025 р.	
4	<i>Написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи</i>	20.03.2025 р.	
5	<i>Написання проектної частини кваліфікаційної роботи</i>	20.04.2025 р.	
6	<i>Висновки</i>	01.05.2025 р.	
7	<i>Формування і організація списку використаних джерел</i>	10.05.2025 р.	
8	<i>Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра</i>	20.05.2025 р.	
9	<i>Нормоконтроль</i>	21.05.2025 р.	
10	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	до 30.05.2025 р.	
11	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	01.06.2025 р.	

Здобувач вищої освіти _____ (Мельничук Н.Г.)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ (доц. Подоляк В.М.)

АНОТАЦІЯ

Анотація *Мельничук Н.Г.* Рекреаційний благоустрій парків міста Луцька.
– На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня, освітньо-професійної програми «Туризм», за спеціальністю 242 Туризм, галузі знань 24 Сфера обслуговування – Луцький національний технічний університет, кафедра туризму та готельно-ресторанної справи. – Луцьк, 2025. – 55 с., список джерел з 34 найменувань.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

У роботі досліджено теоретичні основи рекреаційного благоустрою парків, проаналізовано стан парків міста Луцька як об'єктів рекреації, а також запропоновано напрями вдосконалення рекреаційного благоустрою парків міста Луцька.

Об'єктом дослідження є міські парки міста Луцька як елементи рекреаційної інфраструктури. Предметом дослідження роботи є процес та особливості рекреаційного благоустрою міських парків Луцька, спрямовані на підвищення їхньої функціональності, екологічної цінності та привабливості для різних категорій користувачів.

Новизна результатів дослідження полягає у вивченні та систематизації підходів до рекреаційного благоустрою міських парків, а також розроблено практичні рекомендації щодо його вдосконалення на прикладі парків міста Луцька з урахуванням потреб різних груп користувачів.

Ключові слова: парки, рекреаційний благоустрій, туристичні ресурси, комфортність, туристичні мандрівки, привабливість, екологічний туризм, активний туризм, екологічні стежки.

ANNOTATION

Abstract *Melnychuk N.G.* Recreational improvement of parks in the city of Lutsk. – Manuscript rights.

Qualification work of the first (bachelor's) level, educational and professional program "Tourism", specialty 242 Tourism, branches of knowledge 24 Service sphere – Lutsk National Technical University, Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business. – Lutsk, 2025. – 55 p., list of sources from 34 names.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used, an appendix.

The work explores the theoretical foundations of recreational improvement of parks, analyzes the state of parks in the city of Lutsk as objects of recreation, and also suggests directions for improving recreational improvement of parks in the city of Lutsk.

The object of the study is city parks in the city of Lutsk as elements of recreational infrastructure. The subject of the research work is the process and features of recreational improvement of city parks in Lutsk, aimed at increasing their functionality, environmental value and attractiveness for different categories of users.

The novelty of the research results lies in the study and systematization of approaches to recreational improvement of city parks, as well as the development of practical recommendations for its improvement using the example of parks in the city of Lutsk, taking into account the needs of different groups of users.

Keywords: parks, recreational improvement, tourist resources, comfort, tourist trips, attractiveness, ecological tourism, active tourism, ecological trails.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕКРЕАЦІЙНОГО БЛАГОУСТРОЮ ПАРКІВ	10
1.1. Поняття та значення рекреаційного благоустрою парків	10
1.2. Нормативно-правове регулювання благоустрою парків	14
1.3. Сучасні тенденції рекреаційного благоустрою парків в світі та Україні	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ПАРКІВ МІСТА ЛУЦЬКА ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕКРЕАЦІЇ	21
2.1. Загальна характеристика парків Луцька	21
2.2. Аналіз інфраструктури та благоустрою парків	28
2.3. Оцінка рівня комфортності та привабливості парків міста для відвідувачів	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО БЛАГОУСТРОЮ ПАРКІВ МІСТА ЛУЦЬКА	43
3.1. Проект рекреаційного благоустрою парку культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька	43
3.2. Розвиток екологічного та активного туризму в парках міста	46
3.3. Пропозиції щодо підвищення рекреаційного благоустрою парків міста	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Обґрунтування актуальності вибору теми роботи. У сучасному світі, де міське середовище часто характеризується інтенсивним ритмом життя та високим рівнем стресу, зелені зони, особливо міські парки, набувають особливої цінності як осередки відпочинку, відновлення фізичних та ментальних сил. Для Луцька, як і для багатьох інших міст України, якісно облаштовані парки є важливим елементом міської інфраструктури, що впливає на якість життя мешканців та привабливість міста в цілому.

Якісно облаштовані парки можуть стати важливими об'єктами туристичного інтересу в Луцьку. Вони пропонують туристам можливості для відпочинку на природі, прогулянок, пікніків, занять спортом, що робить місто більш привабливим для відвідування. Рекреаційний благоустрій парків дозволяє створювати нові туристичні продукти та послуги: екомаршрути, тематичні екскурсії, майстер-класи на природі, спортивні заходи, фестивалі просто неба, що зможе спонукати туристів залишатися в Луцьку на довше.

Актуальність дослідження рекреаційного благоустрою парків Луцька зумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, зростає усвідомлення ролі зелених насаджень у підтримці екологічної стійкості міського середовища, покращенні мікроклімату та забезпеченні біорізноманіття. По-друге, війна в Україні особливо підкреслила важливість доступних та якісних громадських просторів для фізичного та психічного здоров'я населення, зробивши парки ще більш затребуваними. Таким чином, дослідження рекреаційного благоустрою парків міста Луцька спрямоване на вирішення комплексу питань, пов'язаних з покращенням якості міського життя, розвитком туристичного потенціалу та забезпеченням екологічної стійкості. Саме ці складові визначають актуальність вибору моєї теми бакалаврської роботи.

Стан вивченості проблеми. Вагомий внесок у теоретичні основи дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Волинської області, визначення сутності та типізації туристично-рекреаційних ресурсів регіону

зробили Л. Черчик, О. Міщенко, І. Єрко, В. Павлов, А. Цьось, Р. Мазурець та інші. Сучасний стан і перспективи розвитку туристичної та рекреаційної діяльності, зеленого та пішохідного туризму у Волинській області розглянуто в роботах М. Мельнійчука та його співавторів, О. Гаталяк, Н. Чир, П. Романів.

Крім того, дослідження проведені Фесюком В.О. та Мороз І.А. дозволили оцінити особливості рекреаційного використання об'єктів комплексної зеленої зони міста Луцька.

Такі наукові дослідження є актуальними та важливими для подальшого розвитку туристичної галузі міста Луцька, так як є основою для реалізації стратегій рекреаційного благоустрою парків міста.

Метою роботи є аналіз сучасного стану благоустрою парків міста Луцька та характеристика основних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування у сфері благоустрою міста, а також оцінка особливостей та перспектив розвитку міського туризму в парках міста.

Для досягнення поставленої мети вирішено наступні *завдання*:

- розглянути теоретичні основи рекреаційного благоустрою парків;
- дати загальну характеристику парків Луцька;
- провести аналіз інфраструктури та благоустрою парків;
- оцінити рівень комфортності та привабливості парків міста для відвідувачів;
- розробити проект рекреаційного благоустрою парку культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька;
- дати оцінку розвитку екологічного та активного туризму в парку міста;
- визначити пропозиції щодо підвищення рекреаційного благоустрою парків міста.

Об'єктом дослідження є міські парки міста Луцька як елементи рекреаційної інфраструктури. *Предметом дослідження* роботи є процес та особливості рекреаційного благоустрою міських парків Луцька, спрямовані на підвищення їхньої функціональності, екологічної цінності та привабливості для різних категорій користувачів.

Перелік використаних у ході проведення дослідження методів. Використання аналітичного методу дозволило провести оцінку наукових досліджень в галузі рекреаційного благоустрою, врахувати статистичні дані та аналізувати інші джерела інформації про сучасний стан рекреаційного благоустрою парків Луцька та визначити їх потенціал для розвитку туризму. Статистичний метод був використаний для аналізу великого обсягу даних про площу парків, норми озеленення та оцінку рівня комфортності і привабливості парків міста для відвідувачів. Загальне використання цих та інших методів дало можливість зібрати різноманітну та достовірну інформацію, яка стала основою для формулювання висновків та рекомендацій.

Джерела інформаційної бази дослідження. Використання теоретичних даних та досліджень вітчизняних вчених дозволило отримати об'єктивне уявлення про сучасний стан рекреаційного благоустрою парків Луцька. Матеріали туристичних агенцій, доступні в Інтернеті, також є важливим джерелом інформації. Вони надають можливість отримати актуальні дані про залучення парків міста до використання в туристичній галузі.

Новизна дослідження полягає у вивченні та систематизації підходів до рекреаційного благоустрою міських парків, а також розроблено практичні рекомендації щодо його вдосконалення на прикладі парків міста Луцька з урахуванням потреб різних груп користувачів.

Практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що розроблений проект рекреаційного благоустрою парку культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька, а також рекомендації та висновки можна використовувати для розвитку мандрівок парками міста.

Апробація результатів дослідження. Основні висновки та результати дослідження апробовані та опубліковані у вигляді тез у Студентському науковому віснику ЛНТУ, серія технічні науки (Луцьк, 2025 р.).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів та висновків; містить 55 сторінок тексту, 18 рисунків, 5 таблиць. Список джерел включає 34 найменування літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕКРЕАЦІЙНОГО БЛАГОУСТРОЮ ПАРКІВ

1.1. Поняття та значення рекреаційного благоустрою парків

Парки є важливими елементами туристичної інфраструктури, що сприяють розвитку екотуризму, культурного туризму та активного відпочинку. Термін «парк» походить від латинського слова і позначає територію з визначеним режимом використання або спеціально обмежену ділянку природного середовища [11]. За іншим визначенням «парк – це простір, призначений для відпочинку та рекреації, який займає площу щонайменше 2 гектари та включає природно або штучно створені зелені насадження, доріжки, водойми та різноманітні архітектурні елементи» [12]. Він має такі особливості:

- це особлива територія в межах міста, яка має чіткі межі та просторове планування;
- відзначається відповідним рельєфом, часто з наявністю водних ресурсів, таких як озера, ставки, річки чи струмки;
- рослинність парку складається з різноманітних дерев і кущів, включаючи екзотичні види;
- територія обмежена мережею алей, стежок, доріжок, а також містить відкриті майданчики й поляни;
- в парках можуть бути оранжереї, архітектурні споруди та різноманітні споруди для відпочинку [1].

Класифікація та види парків представлена на рис. 1.1-1.2.

Головна мета парку – формування приємного середовища для відпочинку та розваг. Водночас парки відіграють важливу роль у збереженні природного різноманіття регіону, так як є прихистком для багатьох видів рослин і тварин, допомагаючи підтримувати екологічний баланс в умовах міста. Крім того, парки забезпечують функцію місцевих природних оазисів, де відвідувачі

можуть спостерігати за живою природою, дізнаватися більше про екосистеми та усвідомлювати потреби їх охорони [3].

Рисунок 1.1. Класифікація парків [11]

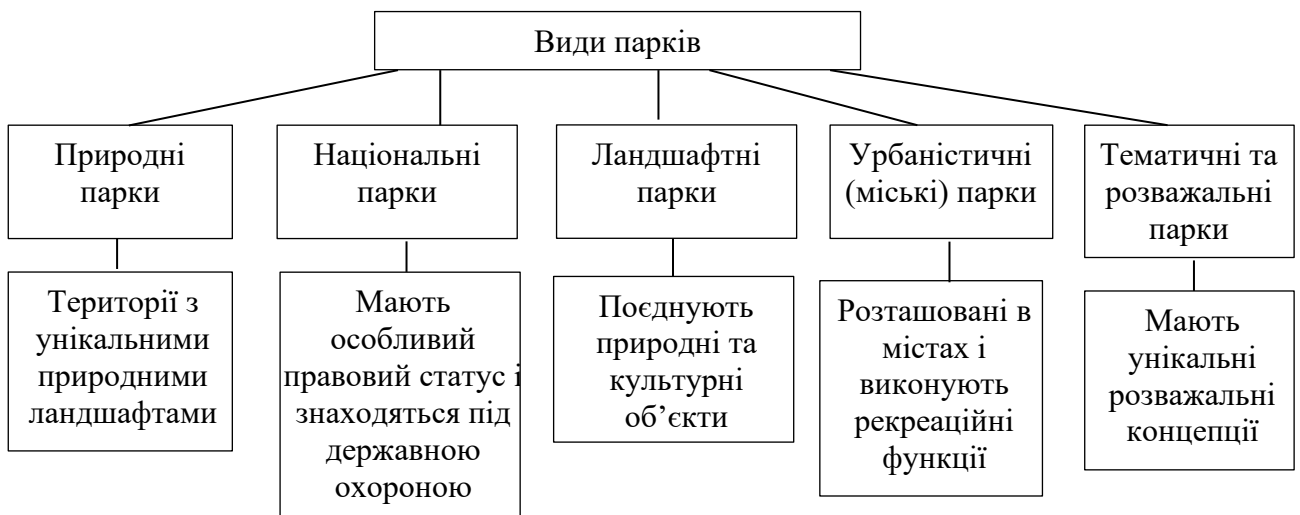

Рисунок 1.2. Види парків [13]

Природні парки є територіями з унікальними природними ландшафтами, які мають екологічну, наукову та туристичну цінність. Вони сприяють збереженню біорізноманіття, водних ресурсів та місцевої флори й фауни.

Національні парки мають особливий правовий статус і знаходяться під державною охороною. Основною метою є захист природного середовища, розвиток екологічного туризму та наукових досліджень. Вони часто включають екскурсійні маршрути, екостежки та освітні центри.

Ландшафтні парки поєднують природні та культурні об'єкти, що робить їх привабливими для туристів. Тут розташовуються архітектурні пам'ятки, сади та паркові зони, що створюють гармонійний ландшафтний комплекс.

Урбаністичні (міські) парки розташовані в містах і виконують рекреаційні функції. Вони забезпечують мешканців та гостей міста місцем для відпочинку, спорту та дозвілля.

Тематичні та розважальні парки створені для залучення туристів через унікальні розважальні концепції. Вони можуть включати атракціони, аквапарки, етнопарки та історичні реконструкції [6].

Рекреаційний благоустрій парків є ключовим елементом розвитку міського середовища, що забезпечує комфортні умови для відпочинку, оздоровлення та соціальної взаємодії населення. Він охоплює комплекс заходів, спрямованих на створення та підтримку екологічно збалансованого простору, що відповідає сучасним вимогам до урбаністичного планування та рекреації.

У науковому дискурсі поняття рекреаційного благоустрою парків трактується як поєднання природних і антропогенних чинників, що формують гармонійне середовище для відпочинку та дозвілля. До основних складових рекреаційного благоустрою належать ландшафтна організація території, наявність зручної інфраструктури (алеї, лавки, освітлення, дитячі та спортивні майданчики), екологічний баланс (збереження біорізноманіття, використання природоохоронних технологій), а також культурно-естетичні аспекти (скульптурні композиції, історичні пам'ятки, арт-об'єкти) [7].

Значення рекреаційного благоустрою парків полягає в його впливі на фізичне та психоемоційне здоров'я громадян, формування екологічної культури, а також розвиток туристично-рекреаційного потенціалу міста. Належним чином облаштовані парки виступають центрами соціальної інтеграції, сприяють розвитку екологічного туризму та створюють умови для проведення культурно-масових заходів.

У сучасних містах рекреаційний благоустрій парків є важливим напрямом державної та муніципальної політики, оскільки відповідає принципам сталого

розвитку та просторової організації територій. Інтеграція інноваційних технологій, екологічних матеріалів та концепцій «зеленого міста» дозволяє не лише підвищити комфортність відпочинку, а й сприяє покращенню якості довкілля та адаптації міських просторів до змін клімату [18].

Таким чином, рекреаційний благоустрій парків є багатофункціональною складовою міського середовища, яка забезпечує комплексний вплив на суспільство, екологію та економіку, сприяючи сталому розвитку територій та покращенню якості життя населення.

Рекреаційні зони відіграють важливу роль у зміцненні соціальних зв'язків, оскільки надають можливості для спілкування, проведення сімейного дозвілля та організації громадських заходів. Добре сплановані парки стимулюють фізичну активність різних вікових груп, що сприяє зниженню рівня стресу, покращенню психоемоційного стану та загального здоров'я населення. Дослідження показують, що доступ до зелених зон позитивно впливає на когнітивні функції та рівень щастя мешканців міста.

Крім того, парки відіграють важливу роль у підтримці інклюзивного середовища, забезпечуючи можливості для відпочинку людей з обмеженими фізичними можливостями. Впровадження елементів універсального дизайну, таких як безбар'єрні доріжки, адаптовані ігрові та спортивні майданчики, забезпечує рівний доступ для всіх категорій населення, підвищуючи рівень соціальної справедливості у міському просторі.

Рекреаційний благоустрій парків має також важливе значення для підтримання екологічної рівноваги в урбанізованих територіях. Зелені зони сприяють зменшенню рівня забруднення повітря, регуляції мікроклімату та збереженню біорізноманіття. Висаджування дерев і кущів у парках допомагає знижувати рівень шумового забруднення, покращує водний баланс території та сприяє затриманню шкідливих часток із атмосфери [22].

Застосування екологічно чистих матеріалів та інноваційних технологій у благоустрої (наприклад, використання пермеабельних покриттів для алей, систем збору дощової води, сонячного освітлення) сприяє створенню більш

сталого та енергоефективного міського середовища. Крім того, інтеграція природних ландшафтів у структуру парків дозволяє зберігати автентичний вигляд місцевої екосистеми та підтримувати її природну саморегуляцію.

Майбутній розвиток рекреаційного благоустрою парків залежить від поєднання сучасних урбаністичних підходів, екологічних стратегій та технологічних інновацій. Зокрема, впровадження розумних систем управління парками, що включають цифровий моніторинг екологічного стану, автоматизовані системи зрошення та інтерактивні інформаційні панелі, дозволяє підвищити ефективність використання природних ресурсів та забезпечити комфорт для відвідувачів.

Окрім того, розвиток концепції тематичних парків, які об'єднують природні, культурні та освітні аспекти, сприяє популяризації екоосвіти серед населення. Впровадження інтерактивних елементів, екологічних стежок, зон для екоспорту та культурних заходів підвищує привабливість парків та сприяє їхній інтеграції у загальну туристично-рекреаційну інфраструктуру міст [2].

Отже, рекреаційний благоустрій парків є не лише важливим чинником покращення якості життя населення, а й стратегічним напрямом розвитку міського простору. Його інтеграція у політику сталого розвитку дозволяє гармонійно поєднати екологічні, соціальні та економічні інтереси суспільства, формуючи сучасні та комфортні умови для рекреації у містах.

1.2. Нормативно-правове регулювання благоустрою парків

Благоустрій парків є невід'ємною частиною міського планування та екологічної політики, що спрямована на забезпечення комфортних умов відпочинку населення, охорону довкілля та підтримку екологічного балансу. Правове регулювання в цій сфері охоплює міжнародні, національні та місцеві нормативно-правові акти, які встановлюють вимоги до організації, розвитку та утримання парків.

У сфері благоустрою парків основними правовими актами є:

– Закон України «Про благоустрій населених пунктів» прийнятий в 2005 році – визначає правові засади благоустрою території, регламентує обов'язки органів влади, комунальних підприємств та громадян щодо підтримання парків у належному стані;

– Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», що був прийнятий Верховною Радою в 1991 році – регулює екологічну безпеку, збереження біорізноманітності та контроль за використанням природних ресурсів в тому числі і у межах паркових територій;

– Закон України «Про природно-заповідний фонд» від 1992 року визначає порядок утримання об'єктів природоохоронного значення, серед яких можуть бути парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та регіональні ландшафтні парки;

– Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» прийнятий ВР України в 2017 році зобов'язує провести екологічну оцінку під час проектування та реконструкції парків;

– Закон України «Про охорону земель» від 2003 року встановлює вимоги щодо використання та обґрунтованого покриття під час озеленення та облаштування паркових зон [13].

Крім даних правових актів благоустрій парків регламентують деякі будівельні та санітарні норми, які деталізують вимоги до їх утримання. Так, наприклад, ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій території», містить вимоги до планування паркових зон, облаштування алей, освітлення, водовідведення, лавок та інших елементів інфраструктури парків.

Санітарні правила утримання зелених насаджень у містах – встановлюють норми щодо висадки рослин, догляду за ними, обробки від шкідників та санітарного очищення в тому числі і паркових територій.

Україна, як учасник міжнародних екологічних угод, впроваджує в національне законодавство принципи сталого розвитку та охорони зелених зон, серед яких можна виділити:

- Конвенцію про біологічне різноманіття – передбачає збереження природних екосистем, що важливо для парків як середовища багатьох видів рослин і тварин;

- Європейську ландшафтну конвенцію – забезпечення принципів збереження природних та урбанізованих ландшафтів, включаючи парки;

- Рекомендації Європейської економічної комісії ООН щодо управління міським середовищем – передбачають екологічно відповідне планування зелених зон [11].

На рівнях міст та громад регулювання благоустрою парків формуються через правила благоустрою населених пунктів, які відповідають конкретним вимогам щодо догляду за парковими територіями. Ці правила регламентують:

- режим утримання парків (регулярне прибирання, погляд за зеленими насадженнями, ремонт доріжок та інфраструктури);

- правила поведінки на території парків (заборону на засмічення, розведення вогню, пошкодження насаджень);

- відповідальність за порушення вимог благоустрою (штрафи, санкції тощо) [9].

Нормативно-правове регулювання благоустрою парків охоплює широкий комплекс правових актів, що встановлюють вимоги до утримання, розвитку та охорони зелених зон. Утримання цих норм є основними для забезпечення належного функціонування парків як рекреаційних, екологічних і соціальних об'єктів міської інфраструктури. Для підвищення ефективності управління парковими територіями необхідна інтеграція національного законодавства з міжнародними екологічними стандартами, що сприятиме покращенню якості життя населення та збереження природного середовища в умовах урбанізації.

1.3. Сучасні тенденції рекреаційного благоустрою парків в світі та Україні

Зелене насадження є ключовим елементом міських парків, який забезпечує важливу роль у формуванні сприятливого урбанізованого середовища. Вони виступають складовою частиною міського ландшафту, пом'якшуючи вплив урбаністичної забудови, підвищуючи її естетичну привабливість та виконуючи важливі санітарно-гігієнічні, рекреаційні й ландшафтно-архітектурні функції.

З огляду на те, що зелені зони обслуговують простори масового відпочинку населення, вони зазнають повсякденного впливу несприятливих екологічних чинників міського середовища, включаючи зростаюче антропогенне та рекреаційне навантаження. Це зумовлює поступову втрату життєздатності рослинного покриву та формує потребу в нових підходах до управління парковими територіями, орієнтованих на раціональне використання екосистемних послуг зелених насаджень [2].

Естетична значущість паркових територій є одним із визначальних критеріїв при оцінці їхнього значення у структурі міста та формуванні стратегії збереження і розвитку. Насадження, як динамічний природний компонент, перебуває у постійному процесі зміни, що обумовлено біологічним старінням деревних рослин, втратою ними функціональних властивостей та поступовим відмиранням. Як наслідок, знижується візуальна привабливість зелених зон, що з часом трансформуються в одноманітні й маловиразні території [18].

В умовах сьогодення більшість насаджень у міських парках України перебуває в стані, що потребує відновлення. Досягнення цього можливо шляхом реалізації комплексу заходів, які охоплюють різноманітні лісо відновлювальні та благоустроювальні роботи, спрямовані на зміну існуючих ландшафтів з наданням покращення їх рекреаційного потенціалу [4].

У контексті сучасних урбаністичних викликів міські парки мають виступати платформою для впровадження інноваційних технологій управління

зеленими зонами. також, важливою частиною є комплексні обстеження стану насаджень, які повинні включати:

- повний облік рослинності з виділенням видових та естетичних оцінок;
- дослідження типології структури зелених масивів;
- вивчення стану надґрунтового покриву, а також ґрунтів на відкритих ділянках, а також мережі пішохідної інфраструктури;
- розробку науково обґрунтованих рекомендацій щодо відновлення природних деревостанів з метою підвищення їх біостійкості та естетичної якості [6].

Одним із перспективних напрямків удосконалення просторової організації парків є застосування цифрових технологій, зокрема 3D-моделювання. Цей інструмент дозволяє ще на стадії проектування прийняти обґрунтоване рішення щодо оптимізації структури парків із урахуванням даних інвентаризації рослинності та наявних елементів благоустрою.

Актуальна ситуація у сфері садово-паркового господарства потребує збереження не лише історично сформованих цінностей, але й їх осмисленого розвитку. Одним із концептуальних підходів до формування естетичної складової паркових просторів є повернення до семантичного аналізу їх елементів із включенням змісту природних компонентів.

Процес формування паркових середовищ забезпечує синтез різних форм естетичних властивостей, що відкриває нові можливості для підвищення ролі ландшафтного дизайну та інноваційної інтерпретації традиційних елементів природи в межах урбанізованого простору.

Під час проектування або реконструкції міських парків використовують нестандартні планувальні рішення, що забезпечують стійкість функціонування рекреаційних зон та їх доступність для широких вікових і соціальних груп протягом усього дня. У контексті цифрової епохи впроваджують на територіях парків автономні модулі бездротового доступу до мережі Інтернет, які працюють на основі сонячної енергії, для підвищення привабливості зелених просторів та їх функціональності [18].

Сучасні рекреаційні технології у парках формують розгалужену інфраструктуру, яка включає пішохідні доріжки, пляжні зони, солярії, тенісні корти, кінно-спортивні комплекси та інші об'єкти. У процесі планування рекреаційного простору активно використовуються наявні природні ресурси, що дозволяють забезпечити високу функціональну насиченість та привабливість території для різних категорій населення.

Останніми роками впроваджується тенденція трансформації парків у багатофункціональні рекреаційні комплекси, що надають різноманітні послуги. Найбільшою популярністю серед відвідувачів користуються заняття з плавання, тенісу, спортивної ходи, різноманітні прогулянкові маршрути та оздоровчі програми. Значна частина таких об'єктів має спеціалізовані басейни, спроектовані з урахуванням потреб різних вікових і соціальних груп. Гнучкий графік роботи плавальних комплексів дозволяє врахувати інтереси осіб похилого віку, батьків із дітьми, а також окремих вікових груп. Території навколо басейнів оснащуються додатковими об'єктами інфраструктури – пляжами, кафе, дитячими та спортивними майданчиками. Крім того, у водних зонах часто організовуються видовищні заходи: виступи з водного балету, синхронного плавання, водного пола та стрибків у воду [7].

Серед інноваційних форм рекреації в парках особливе місце займають так звані «стежки здоров'я», які орієнтовані на популяризацію активного способу життя серед людей похилого віку, осіб з інвалідністю та прихильників спортивної ходьби. Окрему нішу в рекреаційній структурі займають подорожі для молоді, які організовують працівниками парків з повним матеріально-технічним забезпеченням.

Значно увага приділяється розробці програми сімейного відпочинку, особливо для неповних сімей. Такі програми включають фізкультурно-оздоровчі заходи, спільні пікніки, змагання та інші форми активного відпочинку. Вони не тільки сприяють зміцненню стосунків між батьками та дітьми, але й створюють умови для соціалізації та психологічного відновлення дорослих.

Рекреаційна функціональність парків тісно пов'язана з особливостями паркобудівництва, композиційною структурою простору, його символікою та гармонізацією урбанізованих і природних елементів. Сучасна тенденція виникає у впровадженні нестандартних ігрових та атракційних елементів, інтегрованих у природне середовище. Наприклад, у парку «Королівські володіння» (штат Вірджинія, США) атракціон «Біла вода Каньйону» імітує подорож по гірській річці, гармонійно вписуючись у ландшафт [32].

Одним із найперспективніших напрямів розвитку рекреаційних технологій є реалізація різноманітних концепцій, що базуються на поєднанні мистецтва з пізнавальною активністю. Серед найбільш поширених практик – естетичне осмислення сезонних змін природи, вивчення колористичних особливостей природного середовища, споглядання окремих природних об'єктів, спостереження за сакурою навесні або червоним листям клена восени в Японії.

Такі підходи сприяють розвитку естетичного смаку та глибшому розумінню природи [7].

Досвід зарубіжних країн про ефективність різноманітного підходу до організації паркового простору забезпечує вільний вибір форм дозвілля та відпочинку, сприяє збагаченню життєвого досвіду, розкриває індивідуальний потенціал. Парки виступають не лише місцем для відпочинку дітей, а й простором для самореалізації дорослих, що відіграє особливу роль у соціокультурному житті міста та збільшує зростаючий попит на їхні послуги серед населення.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СТАНУ ПАРКІВ МІСТА ЛУЦЬКА ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕКРЕАЦІЇ

2.1. Загальна характеристика парків Луцька

Значну роль у формуванні екологічного балансу, рекреаційної привабливості та туристичного потенціалу міста відіграють його парки. Озеленені зони Луцька слугують не лише місцями відпочинку мешканців і гостей міста, а й виконують функцію природних рекреаційних ресурсів, що є важливими для сталого розвитку території.

Парки Луцька є невід'ємною частиною його туристично-рекреаційного потенціалу і належать до насаджень загального користування. На 01.01.2025 року на території міста Луцька є такі види зелених насаджень, як парки, лугопарки, рекреаційні зони та сквери (табл. 2.1, рис. 2.1).

Таблиця 2.1 – Парки та сквери міста Луцька [9]

Назва	Кількість, од.	Площа, га
Парки	5	118,29
Лугопарки	1	9,51
Рекреаційні зони	2	10,51
Сквери	33	13,34

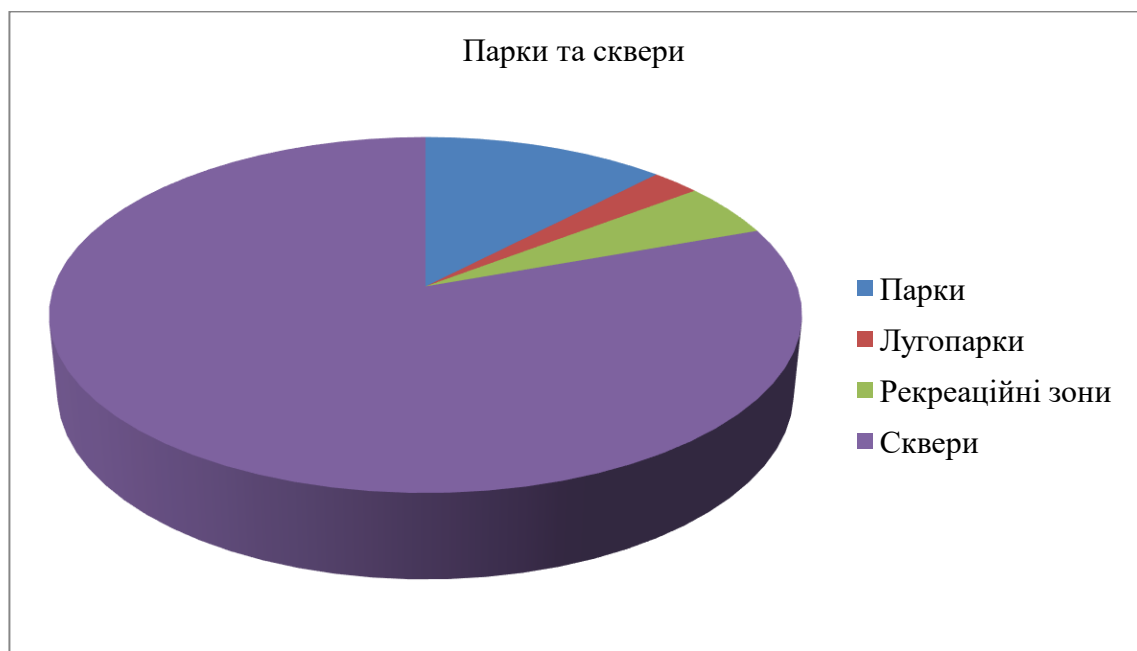

Рисунок 2.1. Структура парків та скверів міста Луцька

Дані насадження займають площу 151,65 га. Найбільше за кількістю на території Луцька є скверів, але найбільшу площу займають парки – 118,29 га, яких на території міста є 5 (рис. 2.2).

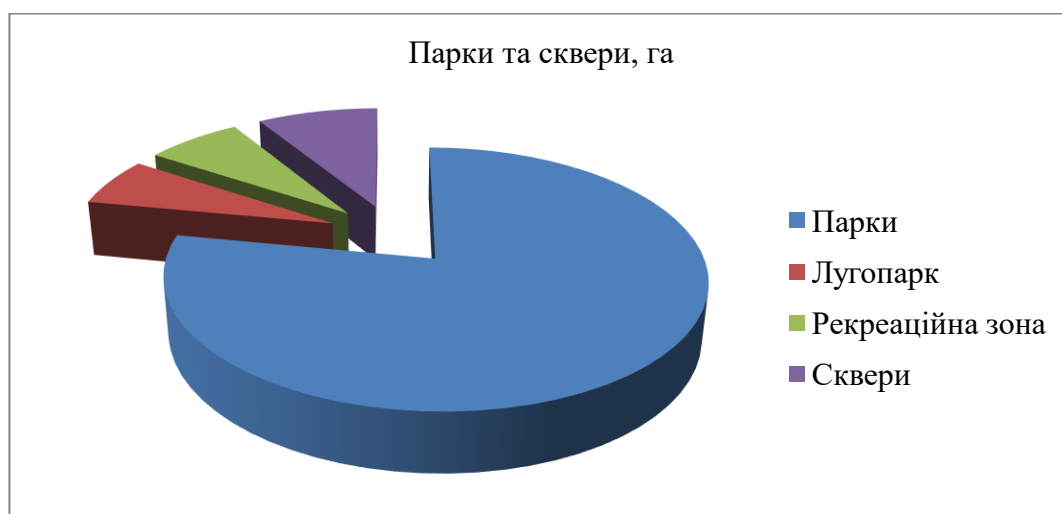

Рисунок 2.2. Площа парків та скверів міста Луцька [9]

За даними КП «Парки та сквери м. Луцька» на кожного жителя Луцька припадає 6,6 м² зелених зон загального користування, що відповідає 41% від нормативного показника в 16 м² на одного жителя (табл. 2.2, рис. 2.3) [9].

Таблиця 2.2 – Озеленені території загального користування міста Луцька

Кількість озелених територій на 1 мешканця, м ²	Норма озелених територій на 1 мешканця, м ²
6,6	16

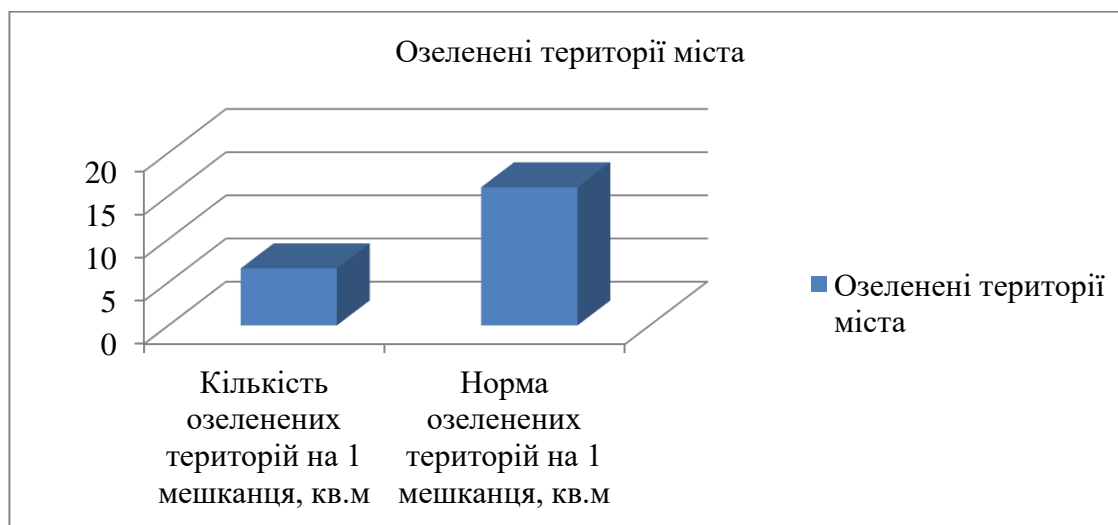

Рисунок 2.3. Норми озеленення міста Луцька

Дано характеристику парків міста Луцька (табл. 2.3, рис. 2.4)

Таблиця 2.3 – Парки та лугопарки міста Луцька [23]

№	Назва парку	Місце розташування	Площа, га
1	Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки	вул. Глушець	60,0
2	Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька	пр. Відродження	18,6
3	Лугопарк	вул. Набережна	9,51
4	Парк Луцького шовкового комбінату	вул. Конякіна - вул. Гордіюк	8,1
5	Парк «Дубовий гай»	вул. Виробнича	10,05
6	Парк на Потебні	вул. Потебні	21,54
	Всього		127,8

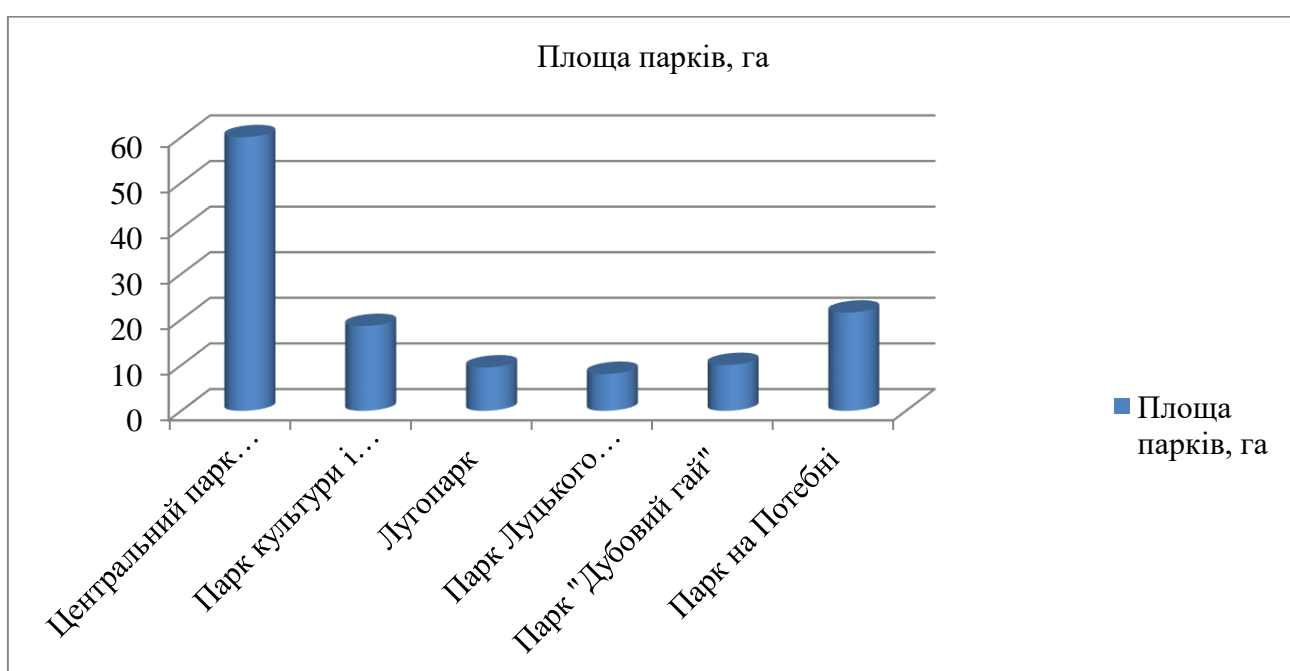

Рисунок 2.4. Площа парків міста Луцька [9]

Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки займає територію в 60 гектарів і розташований у заплаві річки Стир, між старою та новою частинами міста, на її правому березі. До початку ХХ століття тут протікала річка Глушець, яка з часом заболочувалася. У різних періодах цю територію планували використовувати для створення магістральної дороги або фруктового саду. У 60-х роках, після завершення Другої світової війни, на місці заболоченої заплави було закладено парк. Для захисту від весняних паводків споруджено земляну дамбу висотою 2,5 метра. Основна алея парку має чітко

виділений напрямок, а зліва від неї прокладено ще дві паралельні алеї, що знаходяться на однаковій відстані. Перпендикулярно до центральної проходять три повздовжні алеї. На периферійних територіях парку в основному домінує парковий тип ландшафту, тоді як центральна частина має риси лісового. В основному у західній зоні парку переважають лісові насадження, а в східній зоні – в основному паркові.

Штучні водні частини парку виконано в чіткому стилі, окрім річки Стир, яка, починаючи з південної частини парку, зберегла природне не вирівняне русло [25].

Особливості площі парку вплинули на видовий склад початкових насаджень: тут переважали тополі, верби й берези. Після осушення території з'явилася можливість для висадження інших дерев, зокрема ялин, лип, кленів, дубів і горобини.

У тополевих насадженнях немає чагарників, а трав'яний покрив переважно складається з бур'янів. Клени та в'язи, що насіялися самостійно, змінили конфігурацію галявин і відкритих та закритих просторів, що спричинило втрату гармонії в розміщених групах і масивах дерев.

На сьогодні проведено очищення вхідної частини парку від мало декоративної рослинності. Відкрилася мальовнича перспектива на групу беріз, які створюють атмосферу спокою. Поруч висаджено ялини. Центральну алею переформили: замість тополь тепер ростуть молоді липи.

Також реконструйовано штучні води: вирівняно береги каналів, очищено берег від болотних рослин. Уздовж задернованих берегів прокладено однорядні алеї з дерев одного або двох видів – туї, верби, липи, гірко каштана та клена.

На сьогоднішній день в парку переважають 4 види дерев, 9 декоративних форм і 2 гібриди насаджень. Хвойні дерева займають 18% загального видового складу насаджень [25].

Парк культури і відпочинку імені 900-річчя Луцька є самостійною зеленою зоною міського значення, заснованою в 1986 році як філія Центрального парку культури і відпочинку імені Лесі Українки. У 1993 році

йому надано статус окремої територіальної одиниці. Загальна площа парку на 01.01.2025 року становить 18,6 га. Географічно він розташований на лівому березі річки Сапалаївки, в межах ландшафтно-рекреаційної структури Луцька.

Композиційно простір парку утворює центральну алею, яка чітко окреслена в його південно-західній частині. Тип ландшафту парку відповідає типу садово-паркового планування.

Насадження даного парку представлені видами та декоративними формами дерев і кущів, які належать до 16 родин. Найбільш чисельними є липи (4 види), клени (2 види та 1 форма) та барбарис (2 види і 1 форма). За життєвими формами переважають дерева – 33 види (78,6%), тоді як частка чагарників становить 9 видів (21,4%). Вічнозелені насадження представлені 9 різними видами.

Деякі ділянки парку набувають ознак лісового типу насаджень або слабколісся, що зумовлено нещільною структурою зелених насаджень. Через неналежне фінансування та догляд за станом відбувається поступова деградація дендрофлори. Висока репродуктивна здатність окремих чагарників сприяє формуванню посилено щільного підліску [15].

Парк Луцького шовкового комбінату розташований у східній частині міста Луцька, в межах густозаселеного житлового масиву, відомого як 40-й мікрорайон. Загальна площа зеленої зони становить близько 8,1 га. Первинно територія парку сформувалася наприкінці 1980-х років як рекреаційно-відпочинковий осередок для працівників Луцького шовкового комбінату та мешканців прилеглих районів.

Просторова структура парку не має чітко вираженої регулярної композиції, проте характерна для типових міських парків пізнорадянського періоду. Домінуючими елементами є природні насадження з переважанням аборигенних листяних порід. Присутні фрагменти зі збереженими деревними групами, які, незважаючи на системний догляд впродовж тривалого часу, зберегли здатність до природного самовідновлення.

У період з 2016 року на території парку розпочато роботи з благоустрою та часткової реконструкції. Було проведено розчищення ділянок від захаращеності та чагарників, оновлено пішохідні доріжки, встановлено елементи вуличного освітлення та облаштовано дитячий майданчик. Ці показники значною мірою підвищили комфортність перебування в парку та сприяли розширенню спектру рекреаційних функцій.

У сучасних умовах парк виконує важливу соціально-екологічну функцію – забезпечує мешканців прилеглих житлових кварталів доступом до природного середовища, знижує рівень урбанізаційного стресу, покращує мікрокліматичний баланс міського простору. Парк активно використовується для дозвілля: піших прогулянок, виходу собак, короткотривалого перебування на свіжому повітрі.

Разом з тим, територія парку потребує подальших заходів з відновлення дендрофлори, підвищення біорізноманітності, регенерації ландшафтної структури та створення функціонально-орієнтованих зон (спортивних, ігрових, екопросвітницьких тощо). З урахуванням високої щільності населення мікрорайону парк має значний потенціал як ключового складу локальної екосистемної мережі Луцька [27].

Парк «Дубовий гай», розташований на вулиці Виробничій у місті Луцьку, є важливою зеленою зоною загальноміського значення в мікрорайоні ЛПЗ. Його загальна площа становить 10,05 га. Завдяки вигідному розміщенню в межах житлового мікрорайону, парк виконує комплексну рекреаційно-оздоровчу функцію, забезпечуючи жителів прилеглих територій місцем для активного та пасивного відпочинку.

Флористична структура парку представлена переважно аборигенними деревними насадженнями з домінуванням дуба звичайного, що й обумовило його назву. Ландшафт характеризується плавними перепадами висоти, наявністю пагорбів, що активно використовують у зимовий період для катання. Парк користується популярністю серед мешканців усіх вікових категорій, особливо у зимову пору року.

Інфраструктура парку включає дитячий ігровий майданчик, лавки для відпочинку, що сприяє комфорту та безпеці відвідувачів. Разом із тим, виявлено низку проблемних аспектів, які потребують подальшого втручання.

Незважаючи на існуючі виклики, парк «Дубовий гай» зберігає статус одного з найулюбленіших місць для дозвілля мешканців мікрорайону. З огляду на екологічну цінність дубових насаджень, а також потенціал розвитку соціально активного середовища, доцільним є подальше впорядкування території парку з акцентом на підвищення рівня безпеки, відновлення інженерних комунікацій та збагачення дендрологічного складу [16].

Парк на вулиці Потебні, в заплаві річки Стир, за своїм функціональним призначенням має потенціал для трансформації в природоорієнтований рекреаційний простір з перевагою ландшафтно-природної складової. Його територія охоплює фрагменти лучної та заплавної рослинності у поєднанні з елементами самосійних деревно-чагарникових угруповань, що сформувалися внаслідок тривалого антропогенного впливу та створені цілеспрямованого ландшафтного догляду. Незважаючи на невпорядкований характер, парк виконує важливу екосистемну функцію – зменшує пилове навантаження на прилеглі житлові квартали, служить осередком біорізноманіття.

Площа парку умовно поділяється на кілька зон з різним ступенем трансформації: частини, що межують із житловою забудовою, зазнають найбільшого впливу у вигляді витоптування трави, сміття та стихійних доріжок. Водночас центральна частина території частково зберегла природний вигляд і може бути використана для організації екологічних маршрутів та інтеграції елементів ландшафтної терапії.

З урахуванням природно-кліматичних умов, просторового розміщення та наявного рослинного покриву парк має значний потенціал для реконструкції у напрямку створення зеленої буферної зони з низьким рівнем техногенного навантаження. Його простір може бути адаптований до потреб різних вікових та соціальних груп населення – від дитячих ігрових локацій до інклюзивних стежок здоров'я, зони відпочинку на воді, а також освітніх екостежок [23].

2.2. Аналіз інфраструктури та благоустрою парків

В умовах сучасної урбанізації зростають проблеми збереження та розвитку зелених зон у містах. Луцьк, як обласний центр Волинської області, активно розвивається, що зумовлює забезпечення комфортного середовища для мешканців і гостей міста. Парки забезпечують не тільки рекреаційну функцію, а й сприяють покращенню мікроклімату, зменшенню шумового та повітряного забруднення, а також формують простір для соціальної взаємодії. Проте багато зелених зон у Луцьку залишаються недостатньо облаштованими або мають застарілу інфраструктуру.

Аналіз інфраструктури та благоустрою парків Луцька є важливою складовою якісного міського планування, що сприяє підвищенню якості життя населення, розвитку туризму та зміцненню екологічної безпеки.

Коротко проаналізуємо інфраструктуру та благоустрій парків міста Луцька.

Центральний парк культури та відпочинку імені Лесі Українки є найбільшою зеленою рекреаційною зоною Луцька, що забезпечує якісне дозвілля для мешканців різних вікових груп та із широким спектром естетичних інтересів. Починаючи з 2020 року, тут активно реалізується об'єкт комплексної реконструкції, в результаті якого парк набув сучасного вигляду та значного культурного й туристичного потенціалу.

В рамках оновлення інфраструктури було відремонтовано одинадцять алей, які заощено бруківкою, встановлено сучасне LED-освітлення, нові ландшафтні лавки, декоративні елементи дизайну. Серед нових об'єктів особливу увагу відвідувачів привертають світлові інсталяції, зокрема, алея з ілюмінацією, алеї з парасольками, ліхтарями, арт-об'єктами, що символізують співпрацю з місцевим бізнесом.

В парку створено мистецький простір за участі відомого скульптора Миколи Голованя, який оформив «Алею казок» із тридцятьма шістьма підсвіченими скульптурами (рис. 2.5) [25].

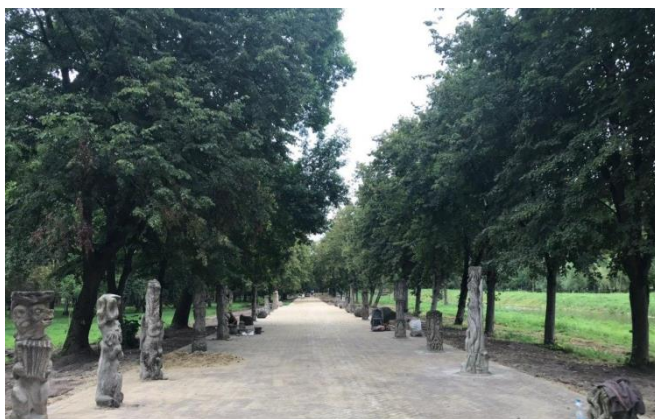

Рисунок 2.5. Мистецький простір Миколи Голованя [25]

Територія парку також включає «Алею ліхтарів» з дев'ятнадцятьма оригінальними світильниками, створеними за участі місцевих підприємств.

Серед об'єктів дозвілля парку виділяють:

– тематично оформлені алеї: «Алея парасольок», «Алея ліхтарів», «Алея казок» (рис. 2.6);

Рисунок 2.6. Алея парасольок парку [25]

– територія атракціонів «Луцький парк атракціонів», де збережено та експлуатуються, як класичні атракціони радянської доби (зокрема, «Колесо огляду», «Орбіта», «Веселі гірки»), так і сучасні моделі 2000–2019 років випуску;

– Луцький зоопарк, який після реконструкції у 2015 році відповідає міжнародним стандартам (є частиною системи Species360). У зоопарку налічується 146 видів тварин, загальна кількість – понад 2300 особин.

Облаштовано нові вольєри для ведмедів і левів, оглядові майданчики, територія оснащена Wi-Fi покриттям;

- орнітологічний заповідник «Пташиний гай»;
- Луцький іподром;
- Дитяче містечко «Диво»;
- пішохідно-велосипедна доріжка вздовж дамби на річці Стир;
- облаштований пляж і причал на березі Стиру;
- дитячо-юнацька спортивна школа «Спартак»;
- водний комплекс «Луцька Венеція», що включає кафе на воді та пункт прокату човнів для прогулянок каналами парку (рис. 2.7) [9];

Рисунок 2.7. Комплекс «Луцька Венеція» [25]

– естрадна сцена «Ротонда» (на сьогоднішній час це Rotonda Beach Club), де після реконструкції 2017 року функціонує басейн (рис. 2.8);

Рисунок 2.8. Rotonda Beach Club [14]

– рекреаційна та комерційна інфраструктура (літні майданчики, торгові точки тощо).

Екологічні ініціативи включають очищення центрального пляжу та русла Стиру, зариблення каналів для стримування ряски, а також благоустрій набережної з сучасним покриттям та освітленням.

У квітні 2021 року в парку відбувся мистецький пленер «Трансформація» під кураторством Тетяни Мялковської, під час якого створено серію еко-скульптур із природних матеріалів. У липні того ж року встановлено металеві скульптури слона і динозавра. У 2022–2023 роках частково оновлено центральну алею, зокрема встановлено кольорову бруківку, нові тротуари, LED-освітлення та безлімітний доступ Wi-Fi. Створено також нові локації: шахову дошку великого формату, декоративні фонтанчики, а також відновлено інші об'єкти благоустрою (рис. 2.9).

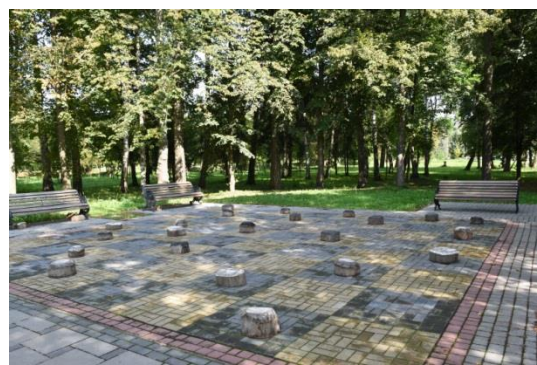
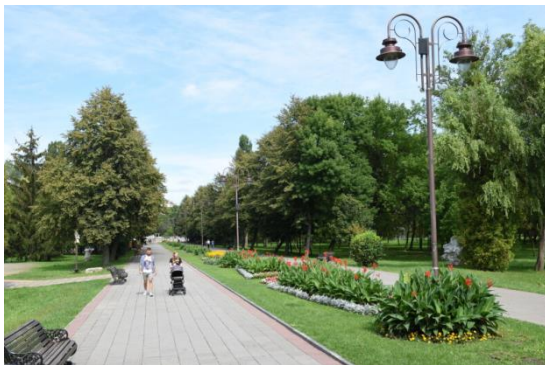

Рисунок 2.9. Нові локації парку культури і відпочинку [14]

Таким чином, парк виконує функцію не лише рекреаційного простору, але й стає осередком культурної, мистецької та соціальної активності міста.

На сьогодні Парк культури й відпочинку імені 900-річчя Луцька залишається одним із найбільших об'єктів зелених насаджень загального користування в межах міста, що поступається за площею лише Центрального парку імені Лесі Українки, як осередок активного відпочинку та рекреації для мешканців новозбудованих мікрорайонів (зокрема 33-го, 40-го та 55-го). Його інфраструктура з часом зазнала занепаду.

Фізико-географічне розташування парку в долині річки Сапалаївки спричиняє тимчасові проблеми із заболочуванням та підтопленням території. Частина штучно поглибленого русла річки потребує додаткових гідротехнічних заходів з метою забезпечення ефективного водовідведення, особливо в період весняного водопілля. Раніше облаштований пляж та пункт прокату човнів наразі не функціонують, а територія, де вони були наявні, частково заросла та потребує відновлення [8].

Упродовж останніх років Луцькою міською радою реалізовувалися окремі етапи благоустрою: забезпечувалося викошування трав'яного покриву, очищення території від чагарникової рослинності, а також встановлення елементів благоустрою – лавок, урн для сміття та інформаційних стендів (рис. 2.10).

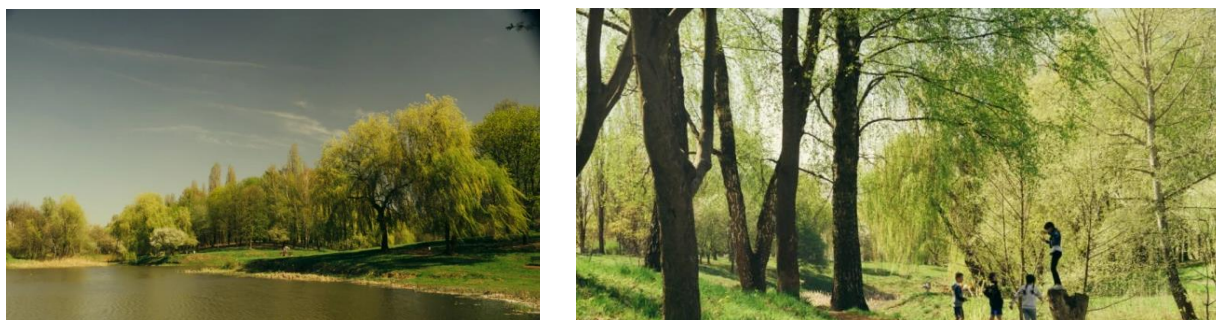

Рисунок 2.10. Парк культури і відпочинку імені 900-річчя Луцька [9]

У 2018–2019 роках розроблено концепцію реконструкції парку, яка передбачала зонування території на відпочинкову, спортивну, дитячу та природоохоронну частини. Однак, через обмежене фінансування та адміністративні складності, повноцінна реалізація проєкту станом на 2025 рік залишається незавершеною.

У контексті оновлення інфраструктури та розвитку рекреаційного потенціалу Парку культури й відпочинку імені 900-річчя Луцька, стало відкриття у 2021 році другої кав'ярні на воді «Луцька Венеція». Заклад розташований на воді, що є частиною розширеного та поглибленого русла річки Сапалаївки. Архітектурно кав'ярня є невеликою дерев'яною конструкцією на палях, гармонійно інтегрованою в природний ландшафт парку.

Родзинкою об'єкта є тераса над водою, яка створює унікальний атмосферний простір для відвідувачів. Тут пропонується кава, десерти, морозиво та холодні напої, що відповідає потребам населення міста в сучасному форматі відпочинку (рис. 2.11).

Рисунок 2.11. Кав'ярня на воді «Луцька Венеція» [15]

Цей заклад став не лише привабливим соціальним простором, але й індикатором більшої активізації комерційної діяльності на території парку. Варто зазначити, що нова кав'ярня є більшою за площею, ніж попередній подібний заклад у Луцьку.

Періодичні заходи громадської ініціативи, зокрема толоки, свідчать про збереження соціального інтересу до парку, проте без системного підходу до його модернізації та екологічної реабілітації парк не може повністю підтримувати свою рекреаційну та оздоровчу функцію.

2.3. Оцінка рівня комфортності та привабливості парків міста для відвідувачів

Урбаністичний простір сучасного міста неможливо уявити без ефективно функціонуючих зелених зон, що забезпечує як екологічну, так і рекреаційну функції. У місті Луцьку парки створюють важливу складову систему озеленення та місць громадського відпочинку. Оцінка комфортності та привабливості рекреаційних територій, зокрема міських парків, є актуальним напрямком в урбаністичних дослідженнях.

Оцінку комфортності та привабливості рекреаційних територій міських парків Луцька проведемо за такими показниками:

- інтегральна оцінка комфортності;
- індекс привабливості;
- комплексна оцінка парку.

Комфортність паркового середовища оцінюється за такими параметрами, як наявність інфраструктури (лавки, доріжки, освітлення, санітарні зони), чистота території, доступність для різних категорій населення (включаючи маломобільні групи), тиша, безпека, а також можливості для активного та пасивного відпочинку. Тобто для визначення інтегральної оцінки комфортності парків використаємо такі групи показників: екологічні (Е), просторові (П), інфраструктурні (Ін), безпекові (Б). Формула розрахунку інтегральної оцінки комфортності:

$$ІК = w_1 \cdot E + w_2 \cdot П + w_3 \cdot Ін + w_4 \cdot Б$$

де w_1 – вагові коефіцієнти відповідно до важливості складових (наприклад, усі по 0,25 для рівноваги), а:

- Е – рівень озеленення, чистота повітря, наявність води;
- П – зручність планування, доступність входів, кількість доріжок;
- Ін – кількість лавок, освітлення, наявність туалетів, дитячих майданчиків;
- Б – освітлення у вечірній час, негатив агресивного середовища [6].

Привабливість парків формується також за рахунок естетичних характеристик (озеленення, наявність води, чистота), наявності культурних і мистецьких подій, зручності логістичних зв'язків (зупинки транспорту, велодоріжки, паркінги). Тобто, привабливість території для відвідувачів враховує візуальну привабливість, активність та емоційне сприйняття:

$$П = \frac{K_{\phi} + K_a + K_b}{3}$$

де: K_{ϕ} – оцінка фізичної привабливості (ландшафтний дизайн, водою, квітники);

– K_a – оцінка наявності активностей (спортмайданчики, фестивалі, атракціони);

– K_b – враження відвідувачів (за результатами опитування).

Для надання загальної характеристики (комплексної оцінки парку) використаємо формулу:

$$КОП = \alpha \cdot ІК + \beta \cdot П$$

де α і β – вагові коефіцієнти (0,6 і 0,4 відповідно);

– ІК – інтегральної оцінки комфортності;

– П – індекс привабливості.

Оціночні критерії, які бралися до уваги при визначенні комфортності та привабливості парків міста Луцька подані на рис. 2.12.

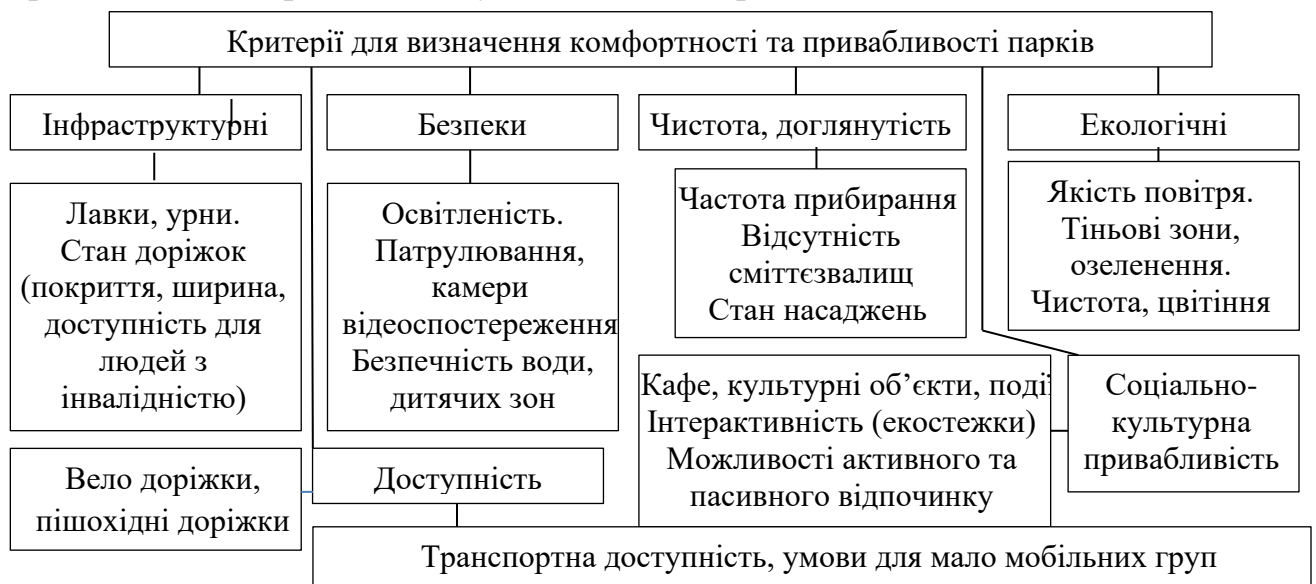

Рисунок 2.12. Оціночні критерії парків міста Луцька

За даними КП «Парки та сквери міста Луцька» проведемо оцінку рівня комфортності та привабливості найпопулярніших парків міста Луцька – Центрального парку культури та відпочинку імені Лесі Українки, Парку 900-річчя Луцька, парку «Дубовий гай», парку на вулиці Потебні, парку Луцького шовкового комбінату, лугопарку по вулиці Набережній (табл. 2.4, рис. 2.13-2.15) [9].

Таблиця 2.4 – Оцінка рівня комфортності та привабливості парків міста Луцька [9]

Парки	Інтегральна оцінка комфортності	Індекс привабливості	Комплексна оцінка парку
Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки	9,25	9,33	9,28
Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька	7,25	7,33	7,29
Парк Луцького шовкового комбінату	4,24	4,31	4,27
Парк «Дубовий гай»	3,16	3,22	3,19
Парк на Потебні	4,18	4,23	4,2

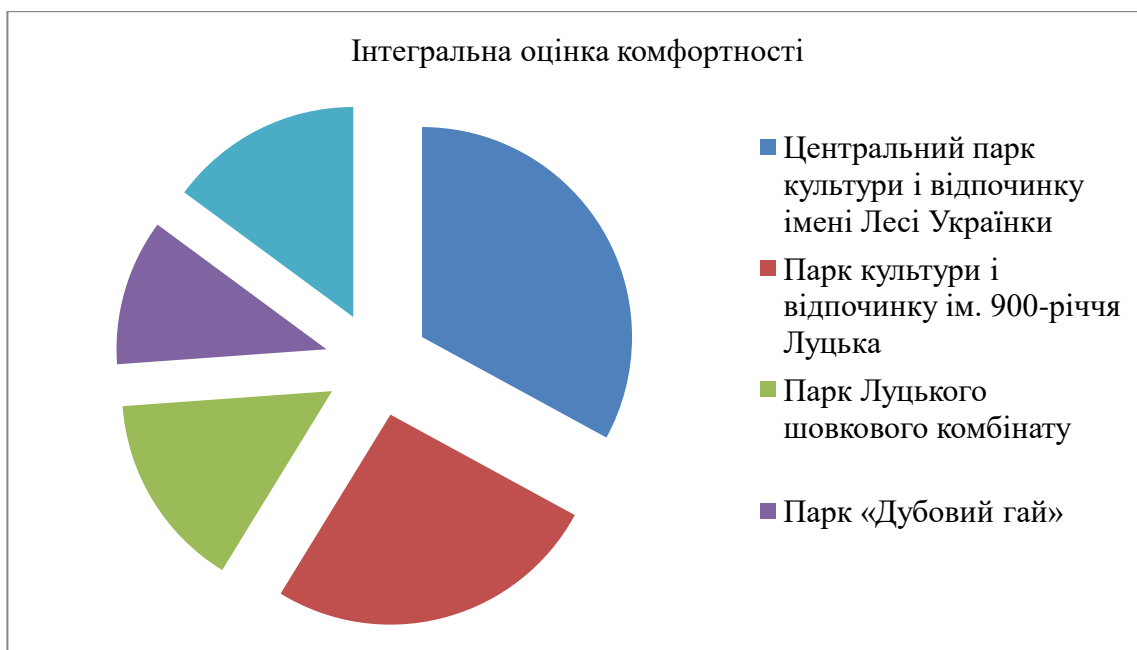

Рисунок 2.13. Індекс інтегральної оцінки комфортності парків міста Луцька

Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки є найбільш доглянутим та відвідуваним. Він має розвинену інфраструктуру: заасфальтовані доріжки, зони атракціонів, майданчики для дітей та спорту, сценічні простори.

Присутня система освітлення та урни, присутні патрулі муніципальної варти та камери відеоспостереження. Він має велику площу зелених насаджень, канали, хорошу транспортну доступність, зручні входи. Центральний парк є локацією для різноманітних культурних фестивалів, концертів, виставок, має постійний культурний трафік. Завдяки регулярному благоустрою, розвиненій мережі доріжок, наявності дитячих і спортивних майданчиків, а також зоні для масових заходів, він має високий рівень комфортності [26].

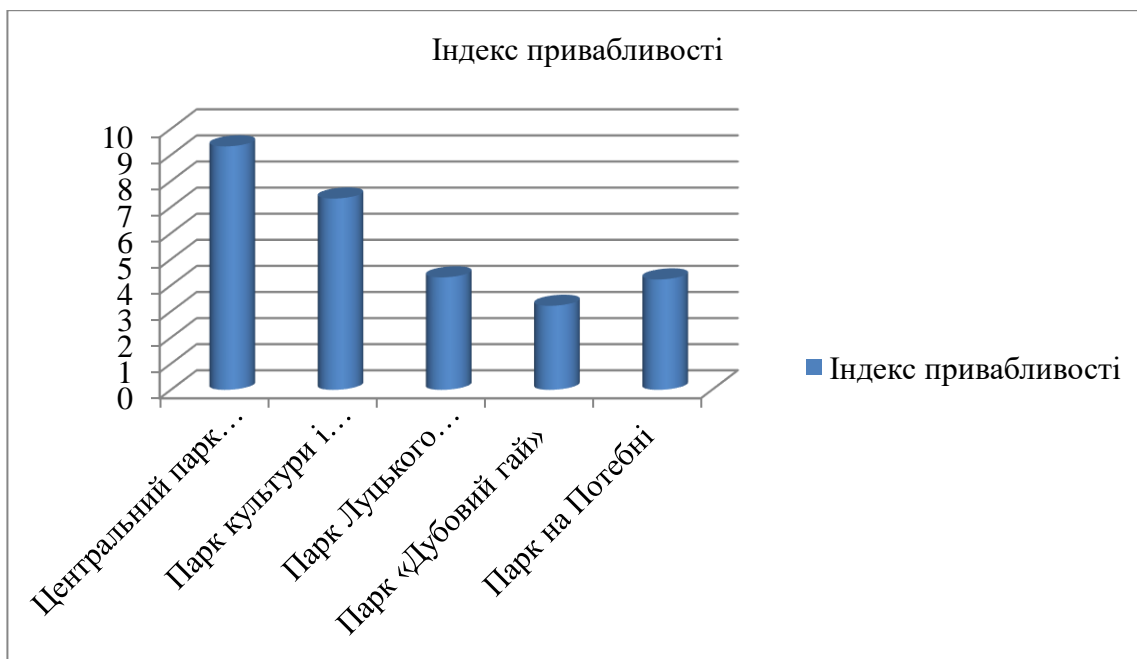

Рисунок 2.14. Індекс привабливості парків міста Луцька

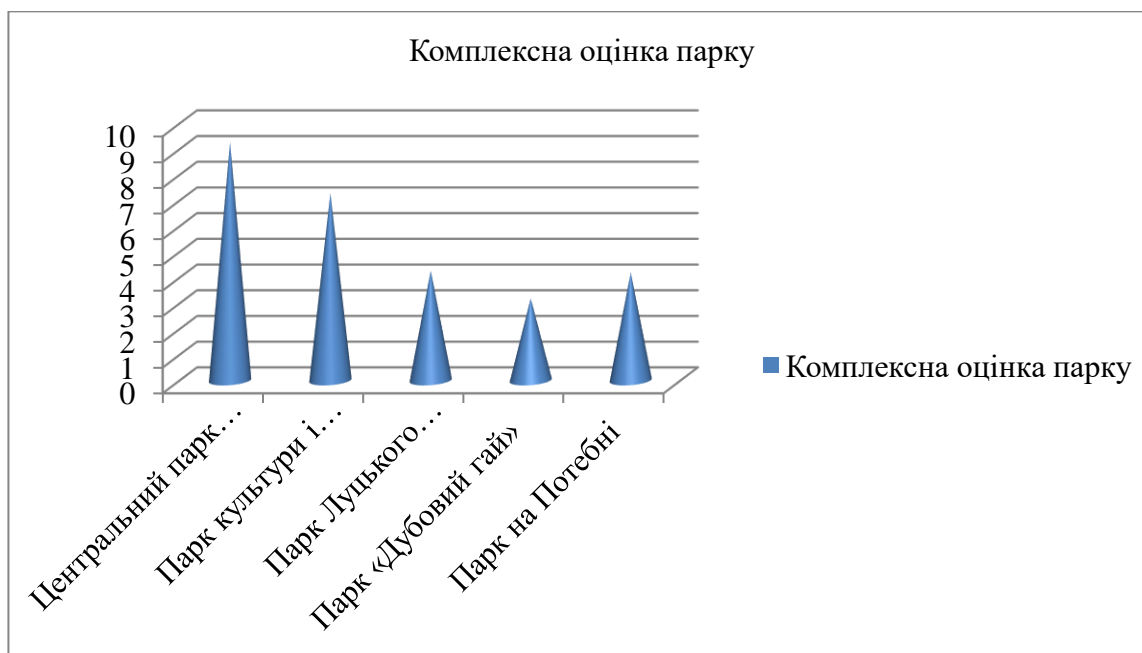

Рисунок 2.15. Комплексна оцінка парків міста Луцька

Отже, Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки безперечно лідирує за всіма показниками, що говорить про його високу якість, як об'єкта міської рекреації.

Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька має значний потенціал, але його загальний стан оцінюється як середній. Наявні окремі лавки, стежки в частково задовільному стані, проте освітлення та санітарна інфраструктура практично відсутні. Безпека парку також недостатня – інколи присутні патрулі, наявні слабо освітлені зони, спостерігається занедбаність ділянок через епізодичність прибирання, що призводить до заростання. Парк доступний для мешканців навколишніх мікрорайонів, але вхідні групи не об'єктовані. Часткова реалізація реконструкції, наявність кав'ярні на воді («Луцька Венеція»), природна привабливість території формують базовий рівень привабливості. Водночас неналежна інфраструктура, дефіцит освітлення та зони відпочинку знижують загальний комфорт парку [8].

Інші парки Луцька є сукупними елементами локальної рекреації. Вони мають обмежену площу, проте високий рівень доступності. Вони мають базову інфраструктуру залежну від обслуговування ОСББ або міських служб. Їхній стан багато в чому залежить від активності місцевої громади та рівня муніципального фінансування. В парках безпека варіюється – у вечірній час переважає відчуття небезпеки через погане освітлення.

Дані парки є недостатньо корисними для організованих подій, але є простором неформального спілкування місцевих мешканців. Вони є пішохідно доступними, проте не враховують потреби маломобільних груп.

Проводячи аналіз рекреаційного благоустрою парків міста Луцька доцільно провести SWOT-аналіз даних рекреаційних об'єктів (табл. 2.5).

Проведення даного SWOT-аналізу дозволить виділити головні чинники благоустрою парків, а також можливі слабкі сторони, які на сьогоднішній день уповільнюють використання міських парків, як об'єктів рекреації в місті.

У контексті сучасних урбаністичних процесів особливого значення набуває сталий розвиток зелених зон, зокрема парків, як важливих елементів

екологічного, соціального та культурного середовища міста. Концепція сталого розвитку рекреаційного благоустрою передбачає гармонійне поєднання екологічної рівноваги, функціональної зручності та естетичної привабливості паркового простору, що забезпечує комфортне середовище для відпочинку та активного відпочинку мешканців і гостей міста.

Таблиця 2.5 – SWOT-аналіз сталого розвитку рекреаційного благоустрою парків Луцька

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<p>Багато зелених територій, що є пріоритетним для збереження природності та екологічності</p> <p>Рівна поверхня парків, доступність для маломобільних груп</p> <p>Значна територія, що має потенціал для впровадження різноманітних ідей щодо зонування</p> <p>Сформовано просторову організацію, мережу доріжок, алей, каналів, а також частково визначено функціональні зони</p> <p>Вигідне розташування поруч із ключовими міськими об'єктами</p>	<p>Недостатньо розвинена інфраструктура, зокрема відсутні громадські вбиральні та інженерні комунікації</p> <p>Територія та об'єкти парків перебувають у задовільному стані, зношеність та відсутність атракціонів і наявність заростей</p> <p>Обмежена кількість розваг для різних вікових груп, немає цільової системи управління парками</p> <p>Відсутність екотуристичних програм в парках</p> <p>Низький рівень обізнаності населення про унікальність міських парків</p>
Можливості (O)	Загрози (T)
<p>Розвиток екотуризму та створення екологічних стежок в парках</p> <p>Гарантування доступності для різних цільових груп, зокрема осіб з обмеженою мобільністю</p> <p>Розширення розважальної інфраструктури парків за рахунок сучасних атракціонів та інтерактивних елементів</p> <p>Використання Інтернету та соціальних мереж для просування тур продукту в області</p>	<p>Війна в Україні</p> <p>Підтоплення деяких територій парків, сирість та дискомфорт для рослин та відвідувачів</p> <p>Нерівномірне відвідування мешканцями оізних парків</p> <p>Незаконна забудова та руйнування природних ресурсів парків</p> <p>Виражена сезонність в відвідуванні міських парків</p> <p>Загроза біорізноманіттю міських парків</p>

У Луцьку де парки є не лише місцем відпочинку, а й важливою складовою історико-культурної спадщини, актуальним є підхід, що базується на принципах сталого розвитку. Основні напрямки такого підходу включають:

– збереження біорізноманіття та природного ландшафту – мінімізація втручання в природні екосистеми, використання місцевих видів рослин, підвищення екологічної стійкості насаджень;

– раціональне використання простору – створення зон з функціями активного та пасивного відпочинку, екопросвітницькі майданчики, дитячі та спортивні зони з урахуванням потреб різних вікових та соціальних груп населення;

– інклюзивність та доступність – проектування простору парків, зручного для людей з обмеженими можливостями, батьків з дітьми, літніх осіб.

– використання в благоустрої парків екологічно безпечних матеріалів та енергоефективних технологій – встановлення ліхтарів на сонячних панелях, покриттів на пішохідних та спортивних доріжках;

– громадська участь в управлінні та розвитку парків місцевих громад – залучення мешканців до процесу прийняття рішень щодо розвитку парків, проведення громадських слухань, партнерство з екологічними та культурними організаціями.

Застосування цих принципів у практиці благоустрою парків Луцька сприяє не лише покращенню якості міського середовища, а й формуванню екологічної свідомості громадян. Довгострокова перспектива – це забезпечити баланс між розвитком міста, збереженням природи та комфортом для людей.

Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки є найбільшим рекреаційним простором міста, який відіграє ключову роль у формуванні міського ландшафту та забезпечує екологічний баланс. Елементи сталого розвитку, що реалізовані в парку:

– збереження природного ландшафту – значна частина території парку зберігає свій природний вигляд, що позитивно впливає на біорізноманіття та мікроклімат міста;

– доступність – у парку є пішохідні та велосипедні доріжки, доступні з різних районів міста Луцька. Частково забезпечена доступність для маломобільних груп населення, хоча вона потребує покращення;

– екологічна освіта – в останні роки тут проводяться різноманітні тематичні заходи, фестивалі, екскурсії для школярів, спрямовані на екологічну освіту.

Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька розташований у густонаселеному житловому масиві та виконує виключно функцію щоденного дозвілля для місцевих жителів.

Особливості сталого підходу в парку:

– оновлення інфраструктури – в останні роки було оновлено деякі дитячі майданчики, встановлено лавки, урни. Проте використані матеріали не завжди відповідають принципам екологічності;

– доступність – парк відкритий і зручний для мешканців прилеглої території, проте відсутні особливі доріжки або інфраструктура для маломобільних громадян [17].

Серед недоліків сталого підходу в парку культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька можна відмітити, що в ньому не вистачає зелених насаджень на деяких ділянках, а також відсутня система догляду за вже існуючими деревами. Крім того існує слабкий компонент громадської участі в ухваленні рішень про розвиток парку.

Одним із важливих аспектів сталого розвитку міста є екологічно збалансований благоустрій зелених зон, зокрема невеликих парків, які відіграють важливу роль у формуванні сприятливого мікроклімату, підвищенні якості життя населення та збереженні біорізноманітності. У місті Луцьку реалізація сталого підходу до благоустрою парку Луцького шовкового комбінату, парку «Дубовий гай», парку на Потєбні передбачає інтеграцію низки екологічних, соціальних та економічних принципів. Серед основних елементів такого підходу слід виокремити:

– збереження та відновлення природних екосистем – у парках Луцька зберігаються природні насадження, характерні для регіону, що сприяє підтриманню місцевої флори і фауни. Можна спостерігати перевагу аборигенних видів рослин, які краще адаптовані до кліматичних умов і не потребують ефективного догляду;

– використання екологічно безпечних матеріалів – для мощення алей та оформлення майданчиків використовуються екологічно безпечні матеріали, що

зменшує негативний вплив на довкілля як під час будівництва, так і в процесі експлуатації;

- енергоефективність – встановлення енергозберігаючого освітлення, зокрема світлодіодних ліхтарів із живленням від сонячних батарей, дозволяє зменшити споживання електроенергії;

- інклюзивність та соціальна орієнтованість – благоустрій враховує потреби різних груп населення – дітей, людей похилого віку, осіб з обмеженими можливостями [19].

Таким чином, сталий підхід у благоустрої інших невеликих парків міста Луцька є прикладом інтеграції екологічних інновацій з урбаністичними потребами. Подальше вдосконалення таких підходів сприяє формуванню комфортного, безпечного та екологічно збалансованого міського середовища.

Отже, аналіз рекреаційних просторів Луцька дозволяє констатувати, що в парках міста є наявність окремих елементів сталого розвитку, проте загальна система управління парками потребує подальшого вдосконалення. Особливу увагу слід приділити підвищенню рівня екологічної безпеки, залученню громадськості до ухвалення рішень, розвитку інклюзивної інфраструктури та використанню сучасних «зелених» технологій.

Загалом, парки Луцька відіграють важливу соціальну, екологічну й урбаністичну роль. Проте для підвищення їх комфортності та привабливості необхідне системне планування, інвестиції в інфраструктуру, регулярне технічне обслуговування, а також активна взаємодія між владою, громадськими ініціативами та бізнесом.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО БЛАГОУСТРОЮ ПАРКІВ МІСТА ЛУЦЬКА

3.1. Проект рекреаційного благоустрою парку культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька

Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька є одним з ключових зелених осередків міста, проте його рекреаційний потенціал на сьогодні реалізовано не повною мірою. З метою підвищення його привабливості для мешканців та гостей міста, активізації туристичного потоку та створення сучасного, функціонального та екологічно збалансованого громадського простору, пропонується наступний проект рекреаційного благоустрою.

Концепція проекту: Створення багатофункціонального парку, що поєднує зони активного та пасивного відпочинку, культурно-освітні простори, елементи природного ландшафту та сучасну інфраструктуру, зберігаючи при цьому історичну ідентичність парку та його природні особливості [21].

Основні напрямки благоустрою:

1. Оновлення та модернізація інфраструктури:

– пішохідні та велосипедні доріжки. Реконструкція існуючих та створення нових мереж доріжок з якісним покриттям, забезпечення їхньої доступності для маломобільних груп населення. Впровадження системи навігації та інформаційних стендів;

– освітлення – модернізація системи освітлення з використанням енергоефективних технологій, забезпечення безпеки та комфорту перебування у парку в вечірній час. Створення декоративного освітлення для підкреслення ландшафтних елементів та архітектурних форм;

– зони відпочинку. Облаштування сучасних зон відпочинку з лавками різного типу, тіньовими навісами, урнами для сміття та питними фонтанчиками. Створення зон для тихого відпочинку та споглядання природи.

– громадські вбиральні. Будівництво сучасних та доступних громадських вбиралень з урахуванням потреб усіх категорій відвідувачів.

2. Розвиток рекреаційних зон:

– дитячі майданчики. Створення сучасних та безпечних дитячих майданчиків з різноманітним ігровим обладнанням для дітей різного віку. Розділення зон для молодшого та старшого віку, облаштування м'якого покриття;

– спортивні майданчики – створення майданчиків для занять волейболом та міні-футболом. Облаштування зон для занять воркаутом та йогою на свіжому повітрі;

– зона активного відпочинку. Організація прокату велосипедів, самокатів та іншого спортивного інвентарю. Створення розміченої траси для катання на роликах та скейтбордах;

– зона для пікніків та барбекю – облаштування спеціально відведених зон з столами та мангалами, з дотриманням правил пожежної безпеки та санітарних норм.

3. Збереження та розвиток природного ландшафту:

– Озеленення – проведення інвентаризації зелених насаджень, висадка нових дерев та кущів, створення квіткових клумб та газонів. Формування ландшафтних композицій, що підкреслюють природну красу парку;

– водні об'єкти. Очищення річки Сапалаївки, облаштування берегової лінії, розвиток прибережної зони як місця для відпочинку та спостереження за природою;

– екологічні стежки. Створення пізнавальних екологічних стежок з інформаційними стендами про флору та фауну парку. Організація екскурсій та екологічних освітніх заходів [21].

4. Створення культурно-освітніх просторів:

– літня сцена – будівництво сучасної літньої сцени для проведення концертів, фестивалів та інших культурних заходів з облаштуванням глядацьких місць;

– виставкові майданчики. Створення відкритих виставкових просторів для демонстрації творів мистецтва, фотовиставок та інших культурних експозицій;

– інформаційно-туристичний стенд – створення невеликого інформаційно-туристичного стенду для надання відвідувачам інформації про парк, місто та туристичні маршрути. Організація екологічних стежок парком.

5. Забезпечення доступності та безпеки:

– безбар'єрне середовище – забезпечення безперешкодного доступу до всіх зон та об'єктів парку для людей з обмеженими фізичними можливостями, батьків з дитячими візочками та інших маломобільних груп населення.

– система безпеки буде полягати у встановленні відеоспостереження, забезпечення патрулювання території парку.

Економічне обґрунтування:

Реалізація даного проєкту сприятиме збільшенню туристичного потоку до Луцька, підвищить привабливість міста для інвестицій, створить нові робочі місця у сфері обслуговування та дозвілля. Оновлений парк стане важливим елементом міської інфраструктури, що позитивно вплине на розвиток супутніх галузей економіки.

Очікувані результати:

– збільшення кількості відвідувачів парку мешканцями та туристами;
– підвищення рівня задоволеності відвідувачів якістю рекреаційних послуг та благоустрою;

– активізація культурного життя міста;

– покращення екологічного стану парку;

– формування позитивного іміджу Луцька як сучасного та комфортного міста для проживання та відпочинку.

Реалізація даного проєкту рекреаційного благоустрою парку стане важливим рішенням у розвитку туристичної привабливості міста, забезпечить якісний та різноманітний відпочинок для його мешканців та сприятиме збереженню та примноженню його природної та культурної спадщини [9].

3.2. Розвиток екологічного та активного туризму в парках міста

Парки міста Луцька, володіючи значним природним потенціалом та зручним розташуванням у межах міської забудови, мають усі передумови для розвитку перспективних напрямків екологічного та активного туризму. Інтеграція цих видів туризму в рекреаційну інфраструктуру парків не лише сприятиме залученню нових категорій туристів, але й підвищить екологічну свідомість мешканців та гостей міста, а також сприятиме здоровому способу життя.

Розвиток екологічного туризму в парках Луцька може базуватися на збереженні та демонстрації їхнього природного різноманіття. Проведення інвентаризації флори та фауни, створення інформаційних стендів та екологічних маршрутів дозволить відвідувачам ознайомитися з унікальними екосистемами парків. Прикладом таких стендів є інформаційні стенди в Центральному парку культури і відпочинку міста Луцька, а саме «Рослини занесені до Червоної Книги», «Тварини занесені до Червоної книги України».

Організація тематичних екскурсій, лекцій та майстер-класів з екологічної тематики сприятиме підвищенню рівня екологічної культури. Важливим елементом є облаштування зон для спостереження за птахами та іншими представниками фауни, а також створення фотозон, що підкреслюють природну красу парків. Залучення місцевих екологічних організацій та волонтерів до проведення освітніх заходів та акцій з прибирання та озеленення паркових територій сприятиме формуванню відповідального ставлення до природи [13].

Паралельно з екологічним туризмом, парки Луцька мають значний потенціал для розвитку активного туризму. Наявність відкритих просторів, лісопаркових зон та водних об'єктів створює сприятливі умови для організації різноманітних видів активного відпочинку. Створення мережі якісних велосипедних та пішохідних маршрутів різної складності привабить любителів велоспорту та піших прогулянок. Облаштування спеціалізованих майданчиків

для занять воркаутом, йогою на свіжому повітрі та інших видів фізичної активності сприятиме залученню молоді та прихильників здорового способу життя. Організація пунктів прокату спортивного інвентарю (велосипедів, роликів, самокатів) зробить активний відпочинок більш доступним для широкого кола відвідувачів. У парках, що мають водні об'єкти, можливий розвиток таких видів активності, як катання на човнах та катамаранах, а в зимовий період – організація лижних трас та ковзанок.

Для успішного розвитку екологічного та активного туризму в парках Луцька необхідна комплексна стратегія, що включатиме:

- проведення детального аналізу рекреаційного потенціалу кожного парку міста;
- розробку та маркування екологічних та активних туристичних маршрутів;
- створення відповідної інфраструктури (інформаційні стенди, вказівники, зони відпочинку);
- забезпечення безпеки на маршрутах та в зонах активності;
- активну промоцію можливостей екологічного та активного туризму в парках міста;
- залучення місцевого бізнесу до надання відповідних послуг (прокат обладнання, організація екскурсій);
- співпрацю з туристичними агентами міста та Центром туристичної інформації міста Луцька для включення парків до туристичних маршрутів [10].

Реалізація цих заходів дозволить перетворити парки Луцька на привабливі туристичні локації, що пропонують унікальний досвід поєднання відпочинку на природі з активними видами дозвілля та екологічною освітою. Це, в свою чергу, сприятиме зростанню туристичного потоку, підвищенню екологічної свідомості громади та покращенню якості життя мешканців міста.

3.3. Пропозиції щодо підвищення рекреаційного благоустрою парків міста

Парки є не лише осередком відпочинку та відпочинку населення, а й важливою складовою туристичної привабливості міста. Сучасні тенденції розвитку міського середовища орієнтовані на створення багатофункціональних, екологічно безпечних і доступних для всіх верств населення просторів. У контексті міста Луцька, яке має значний культурний, історичний та природний потенціал, розвиток парків і зелених зон є ключовим напрямком у сфері урбаністики та рекреації. З метою підвищення рівня рекреаційного благоустрою парків Луцька, доцільно вжити низку комплексних заходів, які можна поділити на кілька основних напрямів (рис. 3.1):

Рисунок 3.1. Напрями підвищення рекреаційного благоустрою парків Луцька

Інфраструктурне оновлення. Серед інфраструктурного оновлення, на нашу думку, доцільно провести реконструкцію входів у парки з урахуванням естетичних та доступних архітектурних рішень. Крім того, в парках потрібно встановити лавки, урни для сміття. Необхідно зробити ремонт та розширення існуючих алей, облаштування велодоріжок з відповідною розміткою. Потрібно забезпечити в парках будівництво сучасних громадських туалетів із врахуванням інклюзивності.

Екологізація простору. Необхідне насадження нових дерев, кущів, створення тематичних ділянок (наприклад, «медоносна галявина»). Крім того доцільно впровадження системи дощового водозбору для поливу зелених

насаджень. Потрібне встановлення сонячних ліхтарів та зарядних станцій для гаджетів.

Культурно-туристичне наповнення. Необхідна організація «парків-експозицій» - з можливостями виставок просто неба, арт-об'єктів. В міських парках потрібне встановлення інтерактивних інформаційних табло з історичними фактами, віртуальними екскурсіями та туристичними маршрутами. Розробити маршрути різної протяжності для прогулянок та спортивної активності. Крім того, в парках проводити фестивалі, майстер-класи, культурні заходи у співпраці з громадськими організаціями.

Соціалізація та інклюзивність. Облаштування парків для людей з інвалідністю: пандуси, тактильна плитка, створення спеціалізованих майданчиків для дітей з інвалідністю. Крім того потрібне створення зони для літніх людей з лавками з високою спинкою, тихими алеями.

Смарт-рішення є ще одним напрямом підвищення рекреаційного благоустрою парків міста Луцька, яке полягатиме у встановленні Wi-Fi-зон в межах парків, а також впровадження мобільного додатка «Парки Луцька» з картами, подіями, маршрутами [17].

Безпека та чистота. В парках Луцька доцільне систематичне патрулювання території муніципальною вартою та обладнання камерами відеоспостереження. Крім того, КП «Парки та сквери міста Луцька» потрібно співпрацювати з комунальними службами для регулярного прибирання, особливо в зонах з високою відвідуваністю. Необхідно проводити інформаційні кампанії з популяризації культури чистоти серед відвідувачів, включно з екоосвітою для дітей.

Таким чином, підвищення рівня рекреаційного благоустрою парків Луцька має обґрунтовуватися не тільки на технічному оновленні, а й на формуванні середовища, орієнтованого на людину, культуру, природу. Важливим є системний підхід до розвитку паркового господарства, врахування думок громади, застосування принципів сталого розвитку та міжнародного досвіду.

ВИСНОВКИ

Парки є важливими елементами туристичної інфраструктури, що сприяють розвитку екотуризму, культурного туризму та активного відпочинку. Термін «парк» походить від латинського слова і позначає територію з визначеним режимом використання або спеціально обмежену ділянку природного середовища.

Головна мета парку – формування приємного середовища для відпочинку та розваг. Водночас парки відіграють важливу роль у збереженні природного різноманіття регіону, так як є прихистком для багатьох видів рослин і тварин, допомагаючи підтримувати екологічний баланс в умовах міста. Крім того, парки забезпечують функцію місцевих природних оазисів, де відвідувачі можуть спостерігати за живою природою, дізнаватися більше про екосистеми та усвідомлювати потреби їх охорони.

Рекреаційний благоустрій парків має також важливе значення для підтримання екологічної рівноваги в урбанізованих територіях. Зелені зони сприяють зменшенню рівня забруднення повітря, регуляції мікроклімату та збереженню біорізноманіття. Висаджування дерев і кущів у парках допомагає знижувати рівень шумового забруднення, покращує водний баланс території та сприяє затриманню шкідливих часток із атмосфери.

Рекреаційний благоустрій парків є не лише важливим чинником покращення якості життя населення, а й стратегічним напрямом розвитку міського простору. Його інтеграція у політику сталого розвитку дозволяє гармонійно поєднати екологічні, соціальні та економічні інтереси суспільства, формуючи сучасні та комфортні умови для рекреації у містах.

Парки Луцька є невід’ємною частиною його туристично-рекреаційного потенціалу і належать до насаджень загального користування. На 01.01.2025 року на території міста Луцька є такі види зелених насаджень, як парки, лугопарки, рекреаційні зони та сквери. Дані насадження займають площу 151,65 га. Найбільше за кількістю на території Луцька є скверів, але найбільшу

площу займають парки – 118,29 га, яких на території міста є 5. За даними КП «Парки та сквери м. Луцька» на кожного жителя Луцька припадає 6,6 м² зелених зон загального користування, що відповідає 41% від нормативного показника в 16 м² на одного жителя.

В умовах сучасної урбанізації зростають проблеми збереження та розвитку зелених зон у містах. Луцьк, як обласний центр Волинської області, активно розвивається, що зумовлює забезпечення комфортного середовища для мешканців і гостей міста. Парки забезпечують не тільки рекреаційну функцію, а й сприяють покращенню мікроклімату, зменшенню шумового та повітряного забруднення, а також формують простір для соціальної взаємодії. Проте багато зелених зон у Луцьку залишаються недостатньо облаштованими або мають застарілу інфраструктуру.

Аналіз інфраструктури та благоустрою парків Луцька є важливою складовою якісного міського планування, що сприяє підвищенню якості життя населення, розвитку туризму та зміцненню екологічної безпеки.

Урбаністичний простір сучасного міста неможливо уявити без ефективно функціонуючих зелених зон, що забезпечує як екологічну, так і рекреаційну функції. У місті Луцьку парки створюють важливу складову систему озеленення та місць громадського відпочинку. Оцінка комфортності та привабливості рекреаційних територій, зокрема міських парків, є актуальним напрямком в урбаністичних дослідженнях.

Оцінку комфортності та привабливості рекреаційних територій міських парків Луцька проведемо за такими показниками: інтегральна оцінка комфортності; індекс привабливості; комплексна оцінка парку.

Комфортність паркового середовища оцінюється за такими параметрами, як наявність інфраструктури (лавки, доріжки, освітлення, санітарні зони), чистота території, доступність для різних категорій населення (включаючи маломобільні групи), тиша, безпека, а також можливості для активного та пасивного відпочинку.

Парк культури і відпочинку ім. 900-річчя Луцька є одним з ключових зелених осередків міста, проте його рекреаційний потенціал на сьогодні реалізовано не повною мірою. З метою підвищення його привабливості для мешканців та гостей міста, активізації туристичного потоку та створення сучасного, функціонального та екологічно збалансованого громадського простору, пропонується наступний проєкт рекреаційного благоустрою.

Концепція проєкту: Створення багатофункціонального парку, що поєднує зони активного та пасивного відпочинку, культурно-освітні простори, елементи природного ландшафту та сучасну інфраструктуру, зберігаючи при цьому історичну ідентичність парку та його природні особливості.

Основні напрямки благоустрою: оновлення та модернізація інфраструктури; розвиток рекреаційних зон; збереження та розвиток природного ландшафту; створення культурно-освітніх просторів; забезпечення доступності та безпеки.

Очікувані результати: збільшення кількості відвідувачів парку мешканцями та туристами; підвищення рівня задоволеності відвідувачів якістю рекреаційних послуг та благоустрою; активізація культурного життя міста; покращення екологічного стану парку; формування позитивного іміджу Луцька як сучасного та комфортного міста для проживання та відпочинку.

Реалізація даного проєкту рекреаційного благоустрою парку стане важливим рішенням у розвитку туристичної привабливості міста, забезпечить якісний та різноманітний відпочинок для його мешканців та сприятиме збереженню та примноженню його природної та культурної спадщини.

Підвищення рівня рекреаційного благоустрою парків Луцька має обґрунтовуватися не тільки на технічному оновленні, а й на формуванні середовища, орієнтованого на людину, культуру, природу. Важливим є системний підхід до розвитку паркового господарства, врахування думок громади, застосування принципів сталого розвитку та міжнародного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абизов В., Прокопенко С. Типологічні особливості формування парків активного відпочинку. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну»*. Київ: КНУТД, 2020. С. 148-151.
2. Вернігорова Н.В. Аналіз організаційно-економічного забезпечення міських парків України на основі опитувань. *Economics and Law*. №3 (66), Київ, 2022. С. 85-96.
3. Вернігорова Н.В. Інституційні новації розвитку міських парків в Україні. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. № 2 (24). 2023. С. 35-43.
4. Вернігорова Н. В. Організаційно-економічне забезпечення сталого розвитку міських парків: дис. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка: ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України», Одеса, 2023. 289 с.
5. Гедін М.С. Вплив фестивалів на сферу туризму в Україні. *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: матеріали 2-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 листопада 2024 р.: у 2 ч. Ч. 1*. Харків: НТУ «ХПІ», 2024. С. 395-398.
6. Гулевата А., Поліщук С. Як створити громадський простір. Покрокова інструкція. Київ, 2023. 110 с.
7. Запровадження рекреаційних технологій у парковій індустрії. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10628/>
8. Квітучий та зелений парк 900-річчя Луцька. URL: <https://lutsk.rayon.in.ua/gallery/388937-kvituchii-ta-zelenii-park-900-richchia-lutska>
9. Комунальне підприємство «Парки та сквери міста Луцька». URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/komunalne-pidpriemstvo-parky-ta-skvery-m-lutska>
10. Концепція розвитку Центрального парку культури та відпочинку імені Лесі Українки. URL: https://www.lutskrada.gov.ua/sites/default/files/tekst_koncepciyi.p

11. Копієвська О.Р. Паркова індустрія: підручник. Київ: НАКККіМ, 2015. 208 с.
12. Кузик І.Р. Комплексна зелена зона міста Тернопіль: геоекологічні засади сталого функціонування: дис. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 Науки про Землю: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, 2021. 219 с.
13. Кузнецов С.І. Паркознавство: підручник. Київ: НАКККіМ, 2019. 196 с.
14. Міські сквери та парки Луцька. URL: <https://algoritm.ngo/blogs/miski-skvery-ta-parky-lutska>
15. Парк імені 900-річчя Луцька. URL: <https://www.visitlutsk.com/park-im-900-richchya-lucka/>
16. Парк «Дубовий гай» в очікуванні змін. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/park-dubovyi-hai-v-ochikuvanni-zmin>
17. Посібник з благоустрою громадських просторів населених пунктів Дружківської міської територіальної громади. URL: <http://newdruzhkivka.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/Posibnik-z-blagoustroyu-gromadskih-prostoriv.pdf>
18. Прилипко Т.В., Потапова Т.Е., Сіромаха О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку ландшафтно-рекреаційної зони міста. *Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві*. Том 18, Вип. 1, 2015. С. 106-110.
19. Проблематика післявоєнної відбудови і розвитку міських парків Чернігова. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку: Збірник матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конференції*. Київ: КНЕУ, 2022. 312 с.
20. Програма розвитку та збереження зелених насаджень Луцької міської територіальної громади на 2021-2025 роки. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/16236756282528864-pro-proekt-programi-rozvitku-ta-zberezhennya-zele-nikh-nasadzhen-lutskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-na-20212025-roki/download/10>
21. Про затвердження Правил утримання та догляду за зеленими насадженнями на території Луцької міської територіальної громади від 09.03.2021 року. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/pro-zatverdzhennia-pravyl-utrymanna-ta-dohliadu-za-zelenymy-nasadzhenniamy>

22. Рекреація урбанізованих систем. Монографія. Житомир: Вид-во «Рута», 2022. 148 с.
23. Скільки в Луцьку зелених зон. URL: <https://konkurent.ua/publication/14969/skilki-v-lucku-zelenih-zon-perelik-/>
24. Соснова Н.С. Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України: автореф. дис. ... д. арх.: 18.00.01 Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Національний університет «Львівська політехніка». 2021. 43 с.
25. Центральний парк культури і відпочинку імені Лесі Українки. URL: <https://www.visitlutsk.com/centralnyj-park-imeni-lesi-ukrainki/>
26. Шостак А.В., Мельник Ю.А., Синій С.В. Аналіз тенденцій розвитку територій озеленення міста Луцька у складі муніципальної інфраструктури. URL: <https://core.ac.uk/download/33755946.pdf>
27. Що коїться в парку ЛШК в Луцьку. URL: <https://uagit.tv/2021/9/8/10217-scho-koyitsya-v-parku-lshk-v-lutsku>
28. Щука Г.П. Подієвий туризм: навч.-метод. посіб. Берегове: ЗУІ, 2023. 171 с.
29. NRPA agency performance review. URL: <https://www.nrpa.org/publications-research/researchpapers/agency-performance-review>.
30. OUR PARK AND RECREATION STORY. 2021/ NRPA Annual Report. Florida, 2021. P. 32.
31. Parks and Recreation Foundation. URL: https://www.prfj.or.jp/english/human_resources_development.html.
32. Vernihorova N.V. Organizational and economic structure of functioning of city parks: aspects of sustainable development and ecosystem approach. *Economic Innovations*, Vol. 25, Issue3 (88), 2023. P.66
33. Vernihorova N. Urban Parks as an Innovative Social Space and a Factor of Social and Environmental Welfare. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics"*. Vol. 8, № 4, 2021. P. 69-78.
34. World Urban Parks. URL: bit.ly/3PznYme.